ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

Fantazijos, vizijos ar tikrovė? Žmonės visais laikais bandė nuspėti ateitį – **Petras Maksimavičius** 3
Norėtųsi, kad Balstogėje vėl susiburtų lietuviai… – **Daiva Jančiulytė** 6

MŪSŲ INTERVIU

Paliūnų kaimo monografija „Paliūnai“ – **Jurgita Stankauskaitė** 7

KULTŪROS BARUOSE

LLEKD XXI tarptautinė velykinė paroda ir konkursas Punske – **Nastutė Sidarienė** 10
„Jotvos“ dalyvių dovana mamoms – **Božena Bobinienė** 13
Etninių lietuviškų darželių augalai Punsko ir Seinų valsčių sodybose. Pristavonys – **Vilija Snieškienė, Stasė Dapkūnienė, Irma Maciulevičienė** 16

SPORTAS

Velykinis sporto turnyras Marijampolėje – **Vida Jolanta Stankevičienė** 19

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

Klemensas Jurkūnas – žmogus, palikęs ryškų pėdsaką Lenkijos lietuvių gyvenime – **Irena Gasperavičiūtė** 20

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

Lietuvos žiniasklaida 26

Viršeliuose:

Motinos dienai skirtas koncertas Punske (Virginijos Karčiauskienės nuotr.)
Velykinė paroda (Petro Budzeikos nuotr.)

Redakcijos adresas
16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel. / faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

Leidžia
Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistas, korektorius Kazys Linka
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

Korespondentai: Petras Maksimavičius, Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2019-05-10.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita
BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata
Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p. adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti „RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.). Skambučio kaina pagal operatoriaus tarifus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Projektą iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas (*7000 eurų parama*).

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Mieli skaitytojai!

Irena Gasperavičiūtė

Kaip ir kiekvieną gegužę žvilgsnio negalime atitraukti nuo žydinčių sodų, pievų sodrios žalumos, ką tik prasiskleidusių kaštonų žiedų. Žydinčios alyvos užburia ne tik savo spalva, bet ir svaiginančiu kvapu. Tačiau labai džiūgauti laisvalaikiu, praleistu lauke, negalime – balandžio pabaigoje aplankę šilti orai pasitraukė, o daugelio mūsų pasodintus daržus pasitiko vėsa ar net šaltis. Ūkininkai sakytų, žiedai žiedais, daržai daržais, bet lietaus tai viskam jau labai reikia, ypač javams, ganykloms. Atvėsus orams lietus lyg ir nuplovė pakelės dulkes, bet ar užtektinai atgaivino žemę, po žiemos išvargusią? Ūkininkai sunerimę laukia, kada kaip reikiant atlis ir, žinoma, atšils.

Gegužė – Motinos mėnuo. Pats gražiausias metų mėnuo, skiriamas pačiam brangiausiam žmogui. Lietuvoje Motinos diena švenčiama gegužės pirmąjį sekmadienį, o Lenkijoje įprasta Motinos dieną minėti gegužės 26 d. Lenkijos lietuviai pagal nusistovėjusią tradiciją savo mamas sveikina „Jotvos" koncertu pirmąjį gegužės savaitgalį. Šiemet koncerto scenarijus sukurtas pagal Žygimanto ir Barboros Radvilaitės meilės istoriją. Apie koncertą išsamiau rašo Božena Bobinienė, su „Aušros" skaitytojais nuotraukomis pasidalijo Virginija Karčiauskienė.

Šiame „Aušros" numeryje rasite dar ir Velykų atgarsių – informaciją apie Lietuvių etninės kultūros draugijos jau daugelį metų rengiamą Velykinę parodą pateikė Nastutė Sidarienė, iš jos sužinosite, kas gražiausius margučius numarginо ar įmantriausią užuolaidėlę iškarpė.

Praėjusio mėnesio pabaigoje po sunkios ligos iš šio pasaulio iškeliavo buvęs Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininkas Klemensas Jurkūnas, primename Jums Jo gyvenimo nuotrupas ir nuveiktus darbus.

Fantazijos, vizijos ar tikrovė? Žmonės visais laikais bandė nuspėti ateitį

Petras Maksimavičius

Kai pradėjau rašyti šį straipsnį, Lenkijos mokyklose prasidėjo mokytojų streikas. Kuo ir kada jis baigsis – tada dar žinoti negalėjau. Tačiau į galvą atėjo mintis, kad tokio pobūdžio streikai bus vis rečiau rengiami. Kodėl? Todėl, kad jeigu nekils III pasaulinis karas, kurio metu bus panaudotas branduolinis ginklas, po 30 metų nebeliks tokių mokyklų, kokiose šiandien mokosi mūsų vaikai. Pasikeis taip pat mokytojo profesija arba gali jos visai nebelikti. Vieni liūdės, kiti apsidžiaugs.

Jau kuriamos kompiuterinės programos, kuriomis mokiniai bus mokami ne tik matematikos, fizikos ar istorijos, bet taip pat bus analizuojami jų būdo ypatumai, kaupiama informacija apie paveldėtus gebėjimus įsiminti vienokio ar kitokio pobūdžio informaciją. Tuo pagrindu kiekvienam jų bus parenkami veiksmingiausi mokymo būdai. Skaitmeniniai mokytojai niekada nepavargs, nepyks, netaršys mokinių plaukų, ...nestreikuos. Kita vertus, kils kitų problemų. Didės visuomenėje atskirtis. Turtingesni rinksis naujausias skaitmeninių mokytojų versijas ir jų valdomą programinę įrangą. Mažiau pasiturintys skaityti išmoks, bet ar mokės ranka rašyti žodžius – labai abejoju. Jiems tai nebus reikalinga. Turtingiesiems tai taip pat nebus reikalinga, tačiau mokėjimas ranka rašyti reikš tam tikrą prestižą, aukštesnį statusą visuomenėje, kai kuriais atvejais – etiketo taisyklių išmanymą. Ar reikės dar visiems mokiniams mokytis, tarkime, geometrijos ar istorijos? Jau šiandien viskas lengvai pasiekiama internete. Tai, kas reikalinga, perkeliama į mobiliuosius įrenginius. Ateities kartai reikės kitokių įgūdžių ir žinių. Anksčiau tėvai sakydavo: mokykis skaičiuoti, nes nežinosi, kiek parduotuvėje pardavėja grąžos atiduos! Šiandien net pardavėja neskaičiuoja, kiek grąžos atiduoti. Paspaudžia mygtuką ir akimirksniu sužino. Maža to, greičiau nei mums atrodo, valstybės atsisakys popierinių banknotų ir metalinių monetų. Nebus jos reikalingos, nebent gripo viruso plitimui paspartinti. Gerai, palikime mokytojus ir mokyklą ramybėje. Kitą kartą daugiau apie švietimą ir mokytojų darbą parašysiu, kadangi ir man šios duonos ragauti teko. Tai įdomus, bet kartais nedėkingas darbas. Jau net žinau, kaip tą straipsnį pavadinti: „Linkiu, kad ir Tau gyvenime tektų svetimus vaikus mokyti".

Galime šiek tiek atsipalaiduoti ir padiskutuoti apie ateitį – rimtus, bet nebūtinai tikrus dalykus. Žmonės visais laikais bandė nuspėti ateitį. Kartais tenka skaityti įvairių mokslininkų ar žurnalistų publikacijų, kuriose prognozuojama ateitis, ir sunku paneigti, kad daug jose gali būti tiesos. Nerimą kelia tai, kad labai sparčiai besikeičianti mūsų buitis smarkiai veikia ir mūsų vidinį gyvenimą, emocijas, požiūrį į pasaulį. Nesu pranašysčių šalininkas, tačiau esu įsitikinęs, kad žiūrėdami į istoriją ir tam tikrus joje besikartojančius „lūžių" ženklus galime spėti, kada įvyks dideli pokyčiai

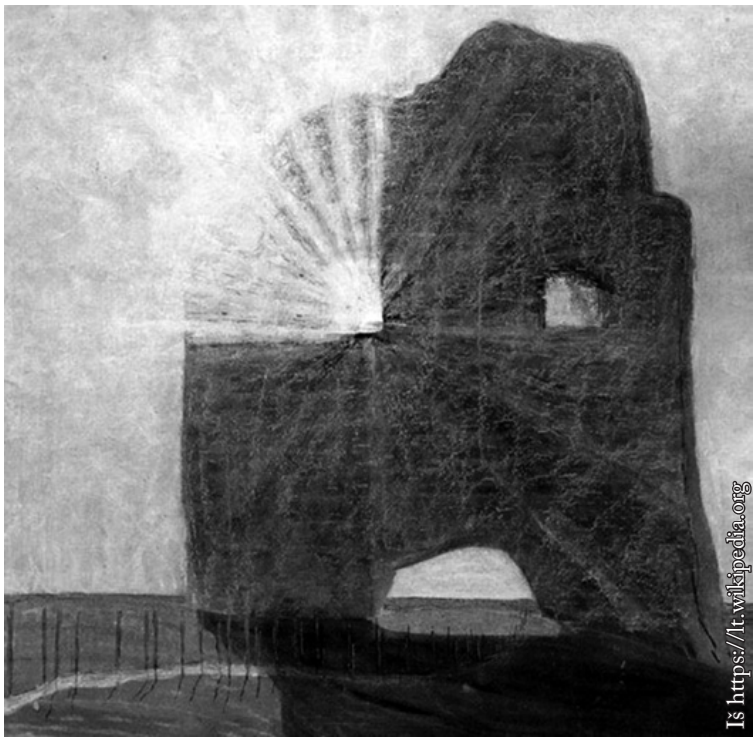

M. K. Čiurlionis „Praeitis“(1907)

ekonomikoje, politikoje ar medicinoje... Matyt, daugelis sutiksite, kad tai, kas šiandien vyksta pasaulyje ir artimiausioje mūsų kaimynystėje, labai skiriasi nuo to, ką matėme ir girdėjome, tarkime, prieš 20 metų. Tvyro nuojauta, kad tas pasaulis, kuriame augome ir brendome, negrįžtamai pasibaigė. Maža to, tai, kas mūsų laukia ateityje, atrodo visiškai neprognozuojama. Tvarka, kurioje mokėjome gyventi ir buvome ramūs dėl ateities, baigėsi. Jau gyvename „globaliame kaime“ – tai ir galime apie jį kalbėti, kaip apie savo kaimą. Taigi, beveik visose žinių laidose mums kartoja, jog labai pasikeitė JAV vaidmuo pasaulyje, ES išgyvena didelę krizę, kyla Kinijos galia, Rusija tapo neprognozuojama. Matyt, sutiksite, kad labai pasikeitė taip pat Lenkija. Taip galima būtų ilgai vardyti įvairius pavyzdžius. Kas svarbu – baigėsi laikai, kai galėjome manyti, jog tie procesai, kurie vyksta, tarkime, už Atlanto, visiškai su mumis nesusiję, arba, kad Rusijos ir Ukrainos karas vyksta labai toli nuo Seinų ar Punsko. Gal čia tik mano tokios nuojautos. Nežinau. Tokiais atvejais dažniausia pradedu vartyti knygų puslapius ir ieškau galimų atsakymų.

Įvairių vizijų ir pranašysčių savo darbuose paskelbė genialus lietuvių kūrėjas M. K. Čiurlionis. Jis ir jo kūryba kaip tik ir atėjo į galvą, kai pradėjau mąstyti, ar yra požymių, kad pasaulis sparčiai keičiasi ir laukia mūsų dideli išbandymai. Praėjusių metų pabaigoje teko dalyvauti renginyje, kuris vyko buvusios Seinų kunigų seminarijos rūmuose. Renginio metu atidaryta Trakų istorijos muziejaus atvežta paroda, skirta Trakų Dievo Motinos paveikslo karūnavimo 400 metinėms paminėti.

Po parodos atidarymo, renginio dalyviai persikėlė į pirmame aukšte suremontuotas patalpas, kur eksponuojami Seinams padovanoti religinės tematikos paveikslai. Kartu su geru pažįstamu, žiūrėdami paveikslus, diskutavome apie jų meninę vertę ir apie tai, ką istorijos tėkmėje sukūrė lietuviai, kas būtų verta pasaulinio dėmesio. Priėjome prie išvados, kad Lietuvoje sukurta nemažai tų stebuklų. Dalį jų saugo UNESCO. Užsiminiau apie M. K. Čiurlionį. Neseniai LR konsulato Seinuose pastangomis jo darbų reprodukcijos buvo eksponuojamos Balstogėje, esperanto kalbos kūrėjo L. Zamenhofo vardu pavadintame centre. Paroda susilaukė nemažo dėmesio. Patalpose, kur ji buvo eksponuojama, buvo rengiamos vaikams meno pamokos, buvo kalbama apie Čiurlionio spalvų derinimą, jo vizijas ir pan. Taigi, kadangi nesu meno žinovas, užsiminiau, kad Čiurlionio kūrinius taip pat reikėtų vadinti pasaulinio masto kūriniais. Specialistai juk sako, kad jų turinys peržengė laiko erdves, išpranašavo artėjančias, pasaulį sukrėtusias audras – pasaulinio masto karus. Mano pašnekovas netikėtai paprieštaravo sakydamas, kad M. K. Čiurlionį labai veikė ne tik jo aplinka, bet ir to meto pasaulinės nuotaikos. Tai, ką Čiurlionis pavaizdavo savo paveiksluose, tuo metu jautė nemažai žmonių. Artėjo Pirmasis pasaulinis karas, plito dekadentinės nuotaikos, nusivylimas ir pan. Šita išsakyta mintis mane ir sudomino, kadangi panašių nuotaikų galime pastebėti ir šiais laikais. Ar artėjame prie eilinio istorijos lūžio? Galimas daiktas, kad taip. Kuo jis baigsis – sunku pasakyti, tačiau pokyčiai neišvengiami. Gal tai nebus didelis karinis konfliktas, bet tai bus procesai, kurie smarkiai paveiks didžiąją žmonijos dalį.

Tokią mintį galime aptikti darbuose tų, kurie nagrinėja vykstančius pasaulyje pokyčius. Nuo Švietimo epochos laikų savo renesansą išgyveno liberalizmas. Vėliau jį pradėta vadinti neoliberalizmu. Daugeliui mūsų pažįstamas portalo punskas.pl straipsnių komentatorius „Viktoras“ dažnai kritikuoja Lietuvoje įsigalėjusį neoliberalizmą. Yra tame tiesos, tačiau neoliberalizmo dienos jau suskaičiuotos. Jį jau sparčiai keičia kita epocha. Neradau tinkamo lietuviško pavadinimo. Vieni vadina postneoliberalizmu, kiti – technoliberalizmu. Ne tiek svarbu, kaip mes tai pavadintume. Ar mes norime ar ne, jis jau ateina ir bus kai kam dar labiau negailestingas. Mat visiškai nepripažins tautiškumo, religijų, emocijų, giminystės ryšių ir net valstybių. Jo išpažinėjai tikės vien duomenų galia.

Taigi, klasikinis liberalizmas, kuris eina užmarštin, rėmėsi keliais fundamentaliais principais: individualizmu, žmogaus teisėmis, demokratija ir laisvąja rinka. Jo ideologai manė, kad žmogus turi laisvą valią rinktis

(pvz., rinkimuose), o pirkėjai visada būna teisūs, nes jų pasirinkimai priverčia atitinkamai reaguoti kapitalą. Kitaip sakant, bandelių kepėjas gali jų kepti tiek, kiek tik nori. Maža to, jis gali prašyti už vieną bandelę mokėti 100 ar 1000 zlotų. Skirtingai nei komunistinėje santvarkoje, niekas to nedraudžia ir nereguliuoja. Tai jo laisvas apsisprendimas. Taip pat rinkimuose jis gali pasirinkti tuos, kurie jo vardu vadovaus valstybei ar savivaldybei. Ilgus dešimtmečius visi tuo tikėjo ir ta sistema veikė. Ar šiandien tuo tikima? Ar tai ne fikcija? Kiek nuo jūsų sprendimų priklauso valstybės politinis ir ekonominis gyvenimas? Ar neatrodo jums, kad ši sistema jau seniai neveikia? Neveikia todėl, kad šiuolaikinės demokratinės visuomenės labai pasikeitė. Daugelis analitikų mato, tik dar vengia garsiai įvardyti, jog svarbiausias XXI a. ekonomikos klausimas bus – ką daryti su niekam nereikalingais darbininkais (darbuotojais). Juos keičia robotai ir kompiuteriai. XXI a. žmonės praranda ne tik ekonominę, bet ir karinę vertę. Niekas jau nekuria tokių gausių armijų, kokios buvo XX a. pradžioje. Dar neseniai karo strategai valandų valandas sėdėdavo prie žemėlapių, o karas tęsdavosi kelerius metus. Dabar nėra tam laiko, nes kibernetinės atakos metu akimirksniu gali būti atjungtas elektros tiekimas, paralyžiuotas elektrinių, ligoninių, bankų, parduotuvių darbas. Neveikiant televizijai, radijui ir atjungus internetą valstybėje kiltų neįsivaizduojamas chaosas. Karas būtų pralaimėtas dar jo klasikine forma net nepradėjus.

Iki 1800 metų dauguma žmonių dirbo žemės ūkyje. Vėliau – pramonėje. 2010 m. duomenimis, JAV tik 2 proc. žmonių dirbo žemės ūkyje, 20 proc. pramonėje, o 78 proc. paslaugų sferoje. Nepaisant to, kaip niekada anksčiau istorijoje, žmonės pagamina daugiau maisto negu jo suvartoja. Jis pigus ir jo daug. Taip, žmonės Afrikoje vis dar badauja. Jie ir toliau badaus, nes išspręsti šias problemas sudėtinga ne dėl maisto stokos, bet dėl kitų priežasčių.

Sakysite, vėl pernelyg labai sureikšminu naująsias technologijas ir įtaką mūsų gyvenimui. Nenoriu to daryti, bet juk tai vyksta neįsivaizduojamai greit. Kai 1996 m. IBM sukurtas kompiuteris „Deep Blue“, žaisdamas šachmatais, pirmą kartą nugalėjo to meto šachmatų genijų Garį Kasparovą, daug kas suprato, jog jau prasidėjo „tikrasis žaidimas“, kuris vyks greit, o pasekmės bus sunkiai nuspėjamos.

2011 m. vienoje San Francisko vaistinėje nebeliko vaistininkų. Receptus skaitydavo ir vaistus išduodavo kompiuterio valdomas robotas. Paaiškėjo, kad jis ne tik niekada nesuklydo išduodamas vaistus, bet esant reikalui visada įspėdavo ligonius, jog kai kurių gydytojo recepte surašytų vaistų kartu vartoti nepatartina arba negalima.

Baigdamas noriu pabrėžti, kad ši mokslo revoliucija ne tik palengvins mūsų gyvenimą, bet jį labai pakeis. Jau keičia. Tai bus didelis, istorinis „lūžis“ žmonijos istorijoje. Tai bus iššūkis ir Lietuvai bei mūsų lietuviškai bendruomenei. Kaip išsaugoti kalbą, kultūrą, tautinį tapatumą, tarpusavio ryšį. Kaip „neišsivaikščioti“, jeigu visas pasaulis lengvai pasiekiamas.

Baigsiu kai kam optimistine gaida. Ne šiandien, bet jau daug anksčiau pradėta galvoti, ką daryti su tais žmonėmis, kuriuos pakeis robotai ir kompiuteriai. Juk robotų darbas bus našesnis, pigesnis ir efektyvesnis. Jiems nereikės sveikatos apsaugos sistemos, senatvės pensijų, dažnų mokymų, motinystės ar tėvystės atostogų. Jie gamins greit, daug ir pigiai. Kol kas svarstomas mums optimistinis variantas. Jeigu daugelį darbuotojų pakeis robotai, žmonės neteks darbo. Jeigu dauguma žmonių neteks darbo, jie negalės nusipirkti pagamintų prekių ar susimokėti už paslaugas. Kils revoliucija. Tai reiškia, kad realiausias sprendimas bus darbo netekusiems darbuotojams ir toliau mokėti atlyginimą už robotų atliekamą darbą. Gal greit jau nebereikės dirbti?

Iš www.fce.pl

Skaitmeninis mokytojas

Norėtųsi, kad Balstogėje vėl susiburtų lietuviai…

Daiva Jančiulytė

Lenkijos lietuviai gyvena daugiausia Punsko ir Seinų krašte. Tačiau mūsų tautiečių skaičius didesniuose Palenkės vaivadijos miestuose – Suvalkuose ar Balstogėje – reguliariai auga. Didesnę jų dalį sudaro studentai, kurie išvyksta iš gimtųjų namų studijuoti, o vėliau suradę darbą, pasilieka ilgiau. Tokiu būdu Balstogėje atsiradau ir aš. Anksčiau, mokydamasi lietuviškose mokyklose, aktyviai dalyvavau popamokinėje veikloje – lankiau šokių, dainų ir dramos būrelius, jie išugdė manyje lietuvišką dvasią ir būtent jų man trūko išvykus studijuoti.

Petro Maksimavičiaus nuotr.

LLD Balstogės skyriaus valdyba. Iš kairės: Algis Lukoševičius, Zita Vasiliuk, Daiva Jančiulytė, Petras Korniliuk, Sigitas Krakauskas

LLD, anksčiau LVKD, yra seniausia lietuvių organizacija, veikianti Lenkijoje. Jos pagrindinis tikslas – puoselėti lietuvių kultūrą, saugoti tautinį tapatumą. Lengviau tai pasiekti būryje žmonių, remiantis vieni kitais. Tapatybės išsaugojimo klausimas atrodo aktualus ypač dabar, kai žmonės niekieno nevaržomi gali keisti gyvenimo ar darbo vietas. Kai atsirandi naujoje aplinkoje, be galo svarbu pasidaro susirasti joje savo vietą. Manau lengviau tai pasiekti, jei yra galimybė susitikti su žmonėmis, kurie užaugo supami tų pačių tradicijų ir kultūros. Bet visų svarbiausias aspektas – galimybė bendrauti gimtąja lietuvių kalba. Labai prasmingus žodžius pasakė Popiežius Pranciškus lankydamasis Baltijos šalyse: „Tapatybė yra priklausymo tautai dalis, o priklausymą tautai reikia perteikti, šaknis reikia perduoti naujoms kartoms ugdymu ir dialogu, ypač tarp senų ir jaunų. Galima tai perduoti ir jūs privalote tai daryti, nes jūsų tapatybė yra turtas. Kiekviena tapatybė, suvokiama kaip priklausymas tautai, yra turtas.“

Be galo džiugu, jog kilo mintis atnaujinti Lenkijos lietuvių draugijos skyriaus veiklą Balstogės mieste. Dar 1963 m. čia veikė LVKD skyrius. Vėliau, dėl visokių priežasčių skyriaus darbas nutrūko. Smagu, kad po daugiau kaip 50 metų pertraukos nuspręsta atgaivinti jo veiklą. Mieste gyvenančių lietuvių susitikimas vyko š. m. balandžio 12 d. Balstogės rotušėje. Jame išrinkta LLD Balstogės skyriaus valdyba. Tą pačią dieną atidaryta ir paroda, skirta Lietuvos nepriklausomybės atkūrimui.

Vaivadijos sostinėje pastaruoju metu mokosi nemažai Punsko ir Seinų krašto lietuvių, kurie, manau, noriai dalyvautų kultūriniame gyvenime. Malonu, jog norą aktyviai puoselėti lietuvybę Balstogėje pareiškė ne tik jaunimas, bet ir vyresnės kartos atstovai, anksčiau veikusios Balstogėje draugijos aktyvistai. Labai norėtųsi, kad anuometinių visuomenininkų patirtis bei jaunimo spontaniškumas ir žaismingumas suburtų Balstogėje kuo platesnį lietuvių ratą.

Paliūnų kaimo monografija „Paliūnai“

Jurgita Stankauskaitė

2018 m. pabaigoje Punsko „Aušros“ leidykla išleido Paliūnų kaimo monografiją. Jos autorius – Juozas Sigitas Paransevičius. Ši knyga – netikėta dovana Lenkijos lietuvių kraštui, padėsianti jaunajai kartai pažvelgti į šį kaimą kitaip, ne kaip į tylų Punsko valsčiaus pakraščio kaimą su aptrupėjusiais buvusio kolūkio pastatais, o kaip į didelę tragiškos praeities gyvenvietę. „Paliūnai“ atveria mums nepažinto gyvenimo langą, pro kurį žvelgiama į nepaprastai jautrius lietuvių tautos gyvenimus, sugebėjusius iškęsti išvarymus iš gimtųjų namų, tremtį Sibire, fizinius ir moralinius stumdymus. Deja, pro jį prasiskverbia nutautėjimo ir žmonių susidvejinimo dvelksmas, kurį ne visada pavyksta sulaikyti. Apie tai ir dar daugiau pateikiama pokalbyje su knygos autoriumi.

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

Knygos „Paliūnai” autorius Juozas Sigitas Paransevičius

Jurgita Stankauskaitė: Knygos „Paliūnai“ pačioje pradžioje skaitytoją pasitinka žavingos eilės, o tarp jų tokie žodžiai: „Tarp ežerų, miškelių, kalvų / Buvę Didieji Paliūnai...“ Kas tie Didieji Paliūnai?

Juozas Sigitas Paransevičius: *Tai tie patys Paliūnai, kurie aprašomi šioje monografijoje. Jie buvo vadinami Didžiaisiais Paliūnais. Kodėl? Kadangi jie, kaip ir visi mūsų krašto kaimai, priklausė Lietuvos teritorijai, o pačioje Lietuvoje buvo net keturi Paliūnų kaimai (pirmas – Rudaminos parapijoje, antras – Seirijų par., trečias – Veisiejų par. ir ketvirtas – Punsko par.), šis mūsų buvęs didžiausias kaimas Krasnavo valsčiuje su 61 sodyba ir 310 gyventojų. Anie buvo daug mažesni kaimai. Kai kuriuose lig šiol stovi vos kelios sodybos. Didieji Paliūnai vieninteliai buvo atskirti nuo Lietuvos. Vėliau paprasčiausia atsisakyta žodžio „Didieji“.*

J. S.: Pastebėjau, kad knygoje pabrėžiamas XX a. pradžios kaimo gyventojų likimas, pateikiamas Paliūnų šeimų sąrašas iki Antrojo pasaulinio karo.

J. S. P.*: Paliūnuose iki karo gyveno lietuvių šeimos, kurios, atėjus Antrajam pasauliniam karui, buvo išvarytos iš savo tėviškės namų, priverstinai apgyvendintos Lietuvoje, kitos išvežtos net į Sibirą. Jų likimai nepavydėtini. Tėvų žemes ėmė valdyti čia apgyvendinti vokiečiai. Tie, kurie neišvažiavo, buvo sutupdyti į Suvalkų kalėjimą. Po karo tik dalis lietuvių šeimų bandė sugrįžti į Paliūnus, bet čia jie buvo įvairiai gąsdinami, todėl vieni pabijojo ir visam laikui paliko Paliūnus, o kiti užsispyrė ir sugrįžo.*

Visi, kurie buvo išvažiavę, atseit „savanoriškai“ palikę Paliūnus, gavo sovietinės Lietuvos pasus. Tuometinė Lenkijos valdžia buvo kategoriškai pareiškusi nepriimti į čia grįžtančių žmonių, nes juk jie – sovietinės Lietuvos piliečiai. Grįžusieji žinojo, kad čia jų gali laukti nemalonios pasekmės. Pavyzdžių toli ieškoti nereikia. Kaip žinia, čionai sugrįžusio Sankūrų Paransevičiaus saugumiečiai paklausė: „Ar išvažiuosit?“ Šis atsakė: „Neišvažiuosim. Čia mūsų namai yra“. Už tokį pasipriešinimą vyrą vietoje nušovė.

J. S.: Skaitant „Paliūnus“ panašu, kad kaimas buvo kultūriškai aktyvus.

J. S. P.*: Taip, savo laiku nemažai vaidinimų pastatė. Ir prieš karą („Moterims neišsimeluosi“, „Živilė“, „Cingu lingu“, „Piemenėlė bobutė ir Grybinčius“, „Ant bedugnės krašto“, „Baltakė“ ir kt. – red.), ir po jo. Taip pat prieš karą veikė bibliotekėlė, Šv. Kazimiero draugija.*

J. S.: Knygos įžangoje minite,

Valdo Žilionio nuotr.

Paliūniokai, kovo 29 d. dalyvavę knygos pristatyme Punske

kad ši monografija, tai tik darbo pradžia. Paliekate kitiems galimybę pratęsti kaimo istoriją?

J. S. P.*: Taip. Štai, pavyzdžiui, apie kaime veikusį lenkų valstybinį ūkį tik trumpai užsimenu. Gana neigiamai apie jį atsiliepiu, kadangi tai buvo tikra kaimo piktžolė. Kai tik įkūrė tą ūkį, tuoj kaime prasidėjo baisus girtuokliavimas, vagystės, nelegali įvairių dalykų (sėklų, javų, trąšų, dyzelino) prekyba, kad tik nors degtinei turėtų. Nieko gero žmonių neišmokė, smuko jų, o paskui juos ir vaikų moralė, kurie viską matė. Tautine prasme irgi pridaryta žalos. Dalis lietuvių šeimų nutautėjo, pradėjo vadinti save lenkais, o apie mišrias net nėra ko kalbėti – šios greičiausiai nutautėjo. Iš paskos sekė švietimo problema. Valstybinio ūkio darbininkai savo vaikus mieliau leido mokytis lenkiškai, atseit lietuviškoje mokykloje jie būtų nukentėję, turėję problemų su lenkų kalba Lenkijoje, uždarę kelią vaiko ateičiai.*

J. S.: Labai gaila, kad toks požiūris nedažnas, bet vis dar gyvas mūsų krašte. Manau, kad ta piktžolė vis dar meta savo tamsų šešėlį ir temdo sveiką protą. Paliūnų lietuviškas kaimas šiuo atveju labai nukentėjo. Kodėl nenorėjote išplėtoti šios problemos, kuri pakeitė gyvenvietės paveikslą, vietinių žmonių mąstymą, tautinį tapatumą?

J. S. P.*: Tiesą pasakius, nenorėjau labai gilintis, nes tuo metu, kai kaime vyko vadinamojo pėgėėro perversmai, negyvenau Paliūnuose. Jau buvau iš jų išėjęs, nejaučiau to gyvenimo, kuriuo ten tuo metu jau buvo gyventa. Taip pat tų visų valstybiniame ūkyje dirbančių žmonių gerai nepažinojau. O manau tokį darbą turėtų atlikti tas, kuris viską patyrė, matė, išgyveno. Temą, kaip degradavo lietuviškas Paliūnų kaimas, galima pratęsti, bet galbūt jau kam nors kitam.*

J. S.: Galime klausti, kuo tas alkoholis kaltas nutautėjimui, tačiau užtenka pažiūrėti, kad sveiko proto praradimas neleidžia blaiviai mąstyti, logiškai galvoti, protingai auklėti vaikų. O jeigu šeimoje svarbiausia kombinuojant pragyventi ir stipresnio viralo atsigerti, nėra kalbų apie moralinį auklėjimą, pavyzdingos ateities rodiklį. Sakykite, kodėl tik dabar pasirodė knyga apie Paliūnus?

J. S. P.*: Pirmiausia pasižiūrėjau į gerus, jau išleistų monografijų pavyzdžius ir išdrįsau parašyti šitą. Aš jas vertinu dėl kelių priežasčių. Mano manymu, lengviausia mokytis istorijos iš savo šeimos ir savo kaimo, kitaip tariant, iš savo artimiausios aplinkos. Kai pradedi žiūrėti, tarkim, į savo šeimos istoriją, pamatai, kiek atsiveria valstybės ir pasaulio faktų. Per tuos faktus istoriją išmokti paprasčiausia, lengviausiai įsimenami, įtvirtinami įvykiai. Vėliau daug lengviau tuos faktus išplėsti. Štai, pavyzdžiui, pačioje „Paliūnų“ įžangoje galima pastebėti, kiek Paliūnų kaimas išgyveno įvairių priklausomybių nuo jo*

Valdo Žilionio nuotr.

Natalija Goberytė-Vaznelienė sveikina knygos autorių

Valdo Žilionio nuotr.

Knygos „Paliūnai" pristatymas kovo 29 d.

įsikūrimo šešioliktojo šimtmečio pabaigoje („pradžioje priklausė Lietuvos Didžiajai Kunigaikštystei, vėliau Prūsijai, Varšuvos kunigaikštystei, Lenkijos karalystei, Rusijai, Vokietijai, trumpai Lietuvai, Lenkijai, vėl Vokietijai ir dabar Lenkijai"). Paliūnuose gyveno nemažai vokiečių, tačiau svarbu pabrėžti, kad jie čia atsikraustė iš Mažosios Lietuvos maždaug 1795–1807 m. laikotarpiu ir gana stipriai įleido šaknis. Įdomu yra tai, kad jie nešiojo lietuviškas pavardes, bet nutautėdami jas keitė vokiškomis, atsisakydami galūnių, pavyzdžiui, Jurgelaitis = Jurgelait, Kinaitis = Kinait, Petraitis = Petrait. Kaip žinia, beveik visi Mažosios Lietuvos lietuviai suvokietėjo.

J. S.: Galima sakyti, kad Paliūnuose vietą rado ne gryno kraujo vokiečiai, o suvokietėję lietuviai.

***J. S. P.**: Kitas faktas, Paliūnuose gyveno iš Mozūrijos atkeliavusių vokiečių, pavyzdžiui, Kowalczyk. Ir visi šie vokiečiai namuose kalbėjo vokiškai, o su pašaliniais lenkiškai. Knygoje yra pateikta Paliūnuose gyvenusio vokiečio Alberto Murankos sūnaus Eberhardo (gimęs 1930 m., Paliūnus palikęs 1944 m.) prisiminimų ištrauka, kurią parašė lenkiškai, o aš ją išverčiau į lietuvių kalbą. Pasižiūrėjus į originalo kopiją (pateikiama knygoje „Paliūnai" – red.), parašyta puikia lenkų kalba. Niekas nepasakytų, kad rašė vokietis. Be to, šie vokiečiai iki karo niekada nesipyko su vietos gyventojais, tačiau nelinkę buvo vakaroti ar bent kavos išgerti su kaimynais. Jie pasikeitė, kai Hitleris užvaldė šitą kraštą dalį. Pasijautė esą aukštesnės rasės atstovai. Kaime darė, ką tik panorėję. Pavyzdžiui, mano tėvas nesutiko išvažiuoti į Lietuvą, sėdėjo Suvalkų kalėjime. Vėliau vokiečiai pažiūrėję, kad mūsų geresnis ūkis, tuoj ėmė varyti. Laimei, Paransevičių šeimą perkėlė į laisvą Žukauskų ūkį Burbiškiuose.*

J. S.: Ar lengva rašyti apie savo kaimo žmones? Taikosi faktų, kuriais nenorima dalytis su platesne visuomene ir tenka viską užglaistyti, paspalvinti šeimos gyvenimą šviesesnėmis spalvomis.

***J. S. P.**: Tiesą pasakius, šeimos aprašymais labiausia rūpinosi Birutė Baliūnaitė-Jankauskienė, taip pat padėjo Natalija Goberytė-Vaznelienė, Julija Ališauskaitė-Gasparavičienė ir Kastulė Jakubauskaitė-Kabrońska. Tad sunku atsakyti į šį klausimą, bet ir pačiam teko ne viską rašyti. Dėl įvairių priežasčių. Nesinori nei politiškai pakenkti, nei žmogaus erzinti. Per maža bendruomenė, kad dar ją pačią reikėtų priešinti. Tikrai neverta.*

J. S.: O kokios žmonių reakcijos sulaukėte pasirodžius knygai?

***J. S. P.**: Turiu pripažinti, kad didelio susidomėjimo ir finansinio rūpesčio sulaukiau iš paties Sigito Birgelio. Jis stengėsi gauti lėšų monografijai išleisti. Jis sakė: „Rašyk". Liepė nesirūpinti finansiniais dalykais, o tik pačia knygos kūryba.*

Knygą išleido Lenkijos lietuvių draugija pagal projektą, kurį rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administravimo ministerija.

Valdo Žilionio nuotr.

Knygos pristatyme kalba Punsko valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas

LLEKD XXI tarptautinė velykinė paroda ir konkursas Punske

NASTUTĖ SIDARIENĖ

„Velykos atėjo, Velykos, Velykos pas mus...“

Petro Budzeikos nuotr.

Iškilmingas velykinės parodos atidarymas vyko neseniai atnaujintoje LLEKD būstinėje, ten pat, kur surengta ir paroda. Meninę programą, LLEKD prašymu, parengė Punsko muzikos mokyklos mokytojas Arnoldas Beinaris su savo Punsko muzikos mokyklos mokiniais. Jie grojo birbynėmis, lamzdeliais, skudučiais, ragais, dainavo ir giedojo. Pasirodė ir LLEKD ansambliai ŠALCINUKAS (vadovas Arnoldas Vaznelis) ir GIMTINĖ, vadovaujama Angelės Bapkauskienės.

Į parodos atidarymą iš Lietuvos ir mūsų krašto atvyko gražus būrys žmonių. Visi kartu prasmingai šventė Atvelykį, dar vadinamą vaikų Velykomis arba Velykėlėmis, kai būtent šią dieną seniau vieni kitus lankydavo, krikštatėviai savo krikštavaikiams dovanodavo margučių.

Šiemet Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugija atidarė jau XXI tarptautinę velykinę parodą ir paskelbė konkurso rezultatus.

Gausus parodos ir konkurso dalyvių būrys iš mūsų krašto ir Lietuvos. Iš viso parodoje dalyvavo 111 autorių, sukūrę 238 darbus. Autorių geografija gana plati: mūsų kraštiečiai iš Punsko ir Punsko valsčiaus kaimų, Seinų ir Seinų valsčiaus, Suvalkų, visų lietuviškų mokyklų, dviejų vaikų darželių, iš Lietuvos: Marijampolės, Lazdijų, Dargužių, Salaperaugio ir kitų vietų. Po pernykštės jubiliejinės XX parodos niekas nesitikėjo, kad šiemet užderės tiek autorių ir jų darbų. Tai turėjo būti eilinė, kukli paroda, o netikėtai visus nustebino tokia apeiginio meno kūrėjų gausa. Ypač aktyviai šiemet padirbėjo Seinų lietuvių ŽIBURIO mokyklos mokiniai ir darželinukai bei jų mokytojai. Ši mokykla pristatė daugiausia darbų iš visų mokyklų, ypač margučių ir karpinių. Nemažai darbų sukūrė ir Punsko mokykla. Kaip ir kasmet, nenuvylė Lietuvos meistrai.

Darbus vertino komisija, kuriai pirmininkavo Onutė Surdokienė. Šiemet, pagal pernykščių metų patirtį, nuspręsta atrinkti konkurso laureatus bei skirti pagyrimus. Tai lėmė ne vien tai, kad visi gauna tokios pačios vertės dovaną, bet ir tai, kad labai sunku atskirti vieno ar kito autoriaus braižo tikslumą, savo krašto tradicijų paisymą nuo naujovių paieškų, nors išlaikomi tradiciniai atlikimo būdai. Palyginti su pernykšte patirtimi, galima teigti, kad dėl šio sprendimo nenukentėjo konkurso lygis ir parodos autorių darbų gausa nesumažėjo.

Daugiausia parodoje „užderėjo“ margučių. Juos margino net 53 autoriai, kurie numargino 140 kiaušinių. Mažiausia sodų – tik trys, kuriuos kūrė 1 autorius iš Lietuvos. Vaikai ir jaunimas prikarpė nemažai tradicinių karpinių – užuolaidėlių. Šioje kategorijoje net 30 autorių pristatė 34 darbus. 26 verbas surišo 7 autoriai. 11 audėjų išaudė 24 juostas. 10 velykinių kompozicijų sukūrė 8 autoriai (arba autorių grupės), 3 atvirukus nupiešė 1 autorius. Iš gausaus autorių būrio vertinimo komisija laureato titulą ir dovanas skyrė 42 autoriams, o 21-am pagyrimus ir keletą padėkų.

Velykinio konkurso laureato diplomai ir dovanos atiteko šiems autoriams:

UŽ VERBAS: Birutei Pykienei (Punskas), Onutei Budzeikienei (Punskas), Laimai Sidarytei (Punsko

Petro Budzeikos nuotr.

licėjus),Bronislavai Kazlauskienei (Lietuva).
Pagyrimas: Birutei Juškevičienei (Lietuva), Adrijanui Jankauskui (Punsko mokykla).

UŽ JUOSTAS: Sandrai Baguckaitei (Punsko mokykla), Monikai Maršalaitei (Punsko mokykla), Teresei Kuosienei (Punskas), Veronikai Valenskienei (Punskas), Laimutei Kraukšlienei (Marijampolė), Audronei Slovikienei (Ožkiniai).
Pagyrimas: Edvinui Pajaujui (Punsko mokykla).

UŽ SODUS: Laimai Saviščevienei (Lietuva).

UŽ MARGUČIUS: Teklei Gibavičienei (Suvalkai), Aldutei Pečiulienei (Vaiponia), Irenai Kalinauskienei (Peleliai), Aldonai Polionienei (Seinai), Birutei Gražulienei (Lazdijai), Sauliui Tumeliui (Salaperaugis), Kornelijai Smirnovaitei (Aštrioji Kirsna), Lukui Aleksai („Žiburio“ mokykla), Viktorijai Šuliauskaitei („Žiburio“ mokykla), Petrui Zdaniui („Žiburio“ mokykla), Jonukui Jankauskui (Punsko mokykla), Godai Jotautytei (Aštrioji Kirsna), Birutei Roglienei ir anūkėms Klaudijai ir Paulinai, Violetai ir Jurgitai Grigutytėms („Žiburio“ mokykla), Julijai ir Lilijai Balulytėms (Seinai), Linai Žaliauskienei ir Mortai Žaliauskaitei (Lazdijai), Povilui Zdaniui su mama Mariola ir teta Onute Valenskiene, Radzevičių šeimai iš Pristavonių, Editai Aleksienei ir Sigutei Aleksaitei.
Pagyrimai: Dainai Pledienei (Lazdijai), Onutei Venslauskienei (Kreivėnai), Ritai Kutilienei (Punskas), Adrijanai Baguckaitei (Navinykai), Nicolei Valinčiūtei (Punsko mokykla).

UŽ KARPINIUS: Dianai Lukošiūnaitei (Druskininkai), Katažinai Senda (Punsko mokykla), Viktorijai Agurkytei (Punsko mokykla), Ričardui Pečiuliui (Punsko mokykla), Gražinai Linkaitei (Punsko mokykla), Natalijai Krakauskaitei („Žiburio“ mokykla), Onutei Karaneckaitei („Žiburio“ mokykla), Patricijai Valinčiūtei (Vidugirių mokykla), Povilui Pivovarskiui („Žiburio“ mokykla), Jonui Nevuliui („Žiburio“ mokykla), Maksui Labučiui („Žiburio“ mokykla).
Pagyrimai: Olgai Linkaitei (Punsko mokykla), Viktorijai Sakalauskaitei („Žiburio“ mokykla), Loretai Kalkauskaitei („Žiburio“ mokykla), Mykolui Zielinskui (Punsko mokykla), Deivydui Jančiuliui („Žiburio“ mokykla), Agatai Pawlowskai (Punsko mokykla), Brigitai Krakauskaitei (Punsko mokykla), Karolinai Nevulytei (Punsko mokykla), Viktorui Jankauskui (Vidugirių mokykla).

UŽ ATVIRUKUS: Anai Kierienei (Lietuva).

Padėkos skirtos dalyviams, bet pirmiausia mokytojams, be kurių mokiniai neparuoštų tiek darbelių.

Petro Budzeikos nuotr.

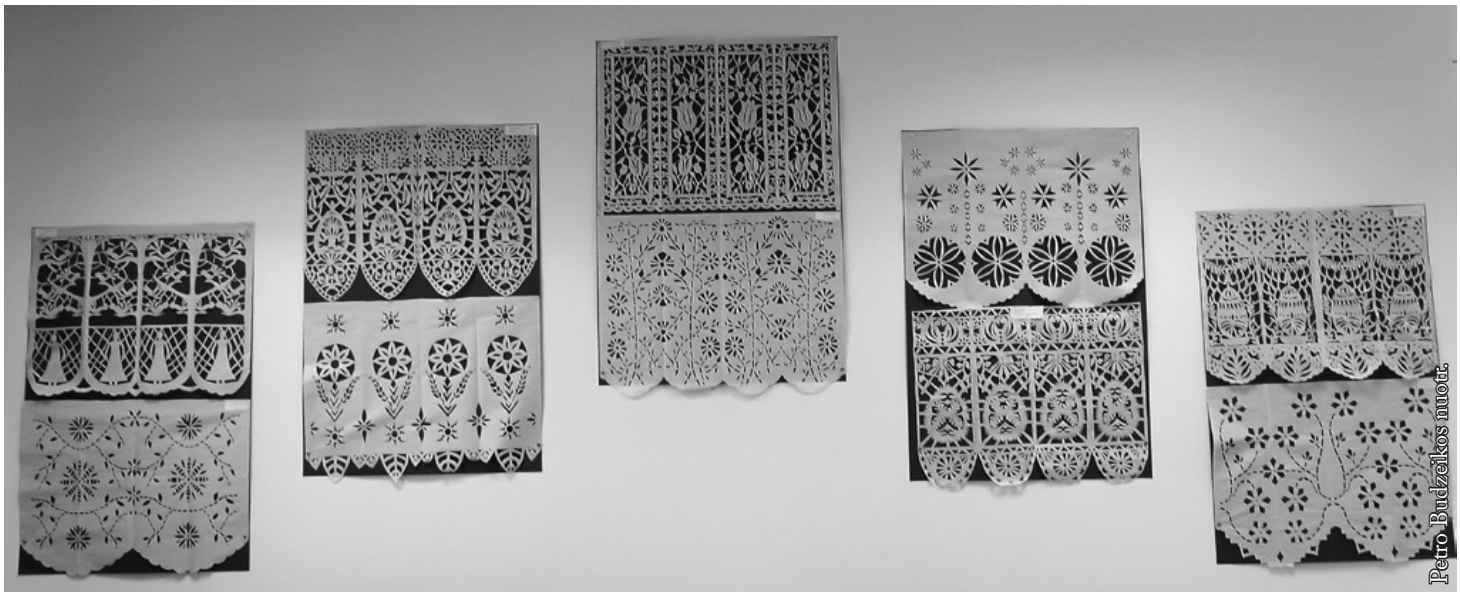
Petro Budzeikos nuotr.

PADĖKOS: Evelinai Totoraitytei, Marijampolės R. Stankevičiaus pagrindinės mokyklos mokinei; Saulei Liudžiūtei, Marijampolės R. Stankevičiaus pagrindinės mokyklos mokinei; Linai Labanauskienei ir Linai Brokaitei; Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos mokiniams ir mokytojai Zitai Kisielienei; Antanavo pagrindinės mokyklos mokiniams ir mokytojai Editai Liudvinavičienei; Plutiškių gimnazijos gimnazistams ir mokytojai Editai Liudvinavičienei; Moterų asociacijai „Tinkamas metas“, Dargužių amatų centrui; Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos II klasės mokiniams ir mokytojai Irenai Vaicekauskienei; Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos I klasės mokiniams ir mokytojai Irenai Balulienei; Seinų „Žiburio“ vaikų darželiui; Vidugirių pagrindinei mokyklai ir mokytojai Raimondai Chmieliauskienei; Punsko savivaldybės vaikų darželio auklėtiniams ir mokytojai Vidai Jolantai Stankevičienei; Punsko savivaldybės vaikų darželio auklėtiniams ir mokytojai Alicijai Valinčienei; Punsko pagrindinės mokyklos mokiniams ir mokytojai Aldonai Vaicekauskienei; Suvalkų „Vienybės“ klubui ir vadovei Onutei Virbylienei; Marijampolės etnokultūros specialistei Onutei Surdokienei; Genutei Pakutkienei už organizacinę konkurso pagalbą; Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokiniams ir mokytojai Gražinai Karaneckienei; Genovaitei Pečiulytei, Linai Kabelkaitei, Rūtai Burdinaitei; Augustei Majauskaitei, Marijampolės šv. Cecilijos gimnazijos mokinei; Žaiginio P. Šivickio mokyklos daugiafunkcinio centro mokiniams ir tikybos mokytojai Reginai Teresiūtei; Arnoldui Vazneliui, Angelei Bapkauskienei; Punsko muzikos mokyklos mokiniams ir mokytojui Arnoldui Aristidui Beinariui.

Besibaigiant šventei mažiausieji rideno margučius. Už toliausiai nuridentus margučius trys vaikai pelnė dovanų.

Labiausia šiuo Velykų laikotarpiu džiugina mus margučiai. Dar gyva mūsų krašto margučių marginimo tradicija. Ypač todėl, kad ji paveldima iš kartos į kartą. Viliamės, kad ši paroda ir konkursas, kuriame labiausia vertinami tradiciniais būdais marginami margučiai ir kuriami darbai, padeda ir skatina išlaikyti šio krašto velykines tradicijas.

Visus apdovanotuosius ir tuos, kurie šiemet neprimargimo, nenupynė, neiškirpo, neišaudė ar nesukūrė kitų darbelių, o ypač tuos, kurie dar nepradėjo kurti, jau dabar kviečiame nepamiršti tai padaryti kitais metais ir pasidalyti savo kūrybos vaisiais Atvelykio parodoje.

Renginį rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administravimo ministerija.

Petro Budzeikos nuotr.

„Jotvos“ dalyvių dovana mamoms

Božena Bobinienė

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Gavau iš redaktorės užduotį parašyti apie kasmetinį Punsko LKN Choreografinio sambūrio „Jotva“ Motinos dienai paminėti skirtą koncertą. Laiko neturėjau daug – į renginį ruošiausi sekmadienį, o jau pirmadieniui reikėjo teksto. Sumaniau nueiti dar ir į priešpaskutinę repeticiją – pagalvojau: pasidarysiu apmatus, bus greičiau.

Žiūrovų salė buvo beveik tuščia, paskendusi prieblandoje – dairiausi, kur mažyliai, kur tėvai ir kiti šokėjai? Kiek atsimenu, su drausme visada būdavo problemų, ir vadovė eidavo iš proto, kai repeticijos metu trukdė iš salės sklindantis šurmulys… O šį kartą – visi dalyviai sueina į sceną, dar be kostiumų, nors repeticija – generalinė. Dar pasitaria, pašūkauja, aiškinasi su vadove… Žvilgteriu į scenarijų. Taigi šitaip prasideda koncertas! Vaikai ir jaunimas aptaria XVI a. ypatumus ir vaidmenis, repetuoja to laikmečio šokius (galiardas, branlis); staiga scenos šviesoje, iš rankų į rankas mėtoma, blyksteli auksinė karūna. Aš jau žinau, kad bus apie Renesanso epochą, apie kunigaikštį, kuris taps karaliumi, apie jo dvarą ir apie didikus Radvilas. Dialoguose išgirstu, kad bus ir apie meilę, kuri, beje, skirta ne karaliams, o kūdikėliams… Neva, valdovams nedera vadovautis jausmais. Jų nuomone, tai gali daryti tik silpni, patiklūs, naivūs ir nekalti lyg kūdikiai žmonės.

Staiga repeticija baigiasi. Persikeliame į kitą laikmetį, kai valstybes valdė karaliai, prie jų sukinėjosi juokdariai, dvaro ponios ir ponai, rūmuose vyko puotos, tingiai slinko prašmatnaus gyvenimo dienos. Vis dėlto – viešpačių gyvenimas tik tariamai rožėmis klotas. Jų rankose – valdžia, turtai, politika, tarpvalstybiniai santykiai, intrigos, karai ir… interesai. Norint gerai vadovauti valstybei ir susidoroti su sau pavaldžiais žmonėmis, reikia būti griežtam ir atkakliam, paaukoti net savo ir šeimos gėrovę, sąžinę – viskas dėl karūnos.

„Jotvos“ artistai kartu su vadove Kornelija šokiu, žodžiu, judesiais, muzika, besikeičiančia scenografija atskleidė žiūrovui Lenkijos ir Lietuvos karaliaus Žygimanto Augusto ir Lietuvos didikės Barboros Radvilaitės likimo istoriją. Pradžioje jauno karalaičio Žygimanto (Artūras Astrauskas) gyvenimas buvo nerūpestingas, savavališkas, valiūkiškas. Jaunikaitis šėlo ir puotavo, nepaisydamas tėvo Žygimanto Senojo (Gintautas Krakauskas) bei motinos Bonos Sforcos (Kornelija Mauliūtė) priekaištų ir prašymų surimtėti, ruoštis tinkamam sosto perėmimui. Ypač motinai rūpėjo, kad jos sūnus, vienintelis karūnos paveldėtojas, taptų griežtu, oriu valdovu, kuris plėstų valdas ir įtaką visoje Europoje, „globotų joje tvarką“. Tačiau Žygimantui ne tai buvo galvoje. Lietuvoje susipažinęs su našle Barbora Radvilaite-Goštautiene (Evelina Gavienaitė), jis slapta su ja susitikinėdavo, kol galų gale, didikės brolio Radvilos Rudojo (Povilas Svetlauskas) ir pusbrolio Radvilos Juodojo (Tomas Žilinskas) spiriamas, niekam nežinant, susituokė. Paslaptis apie jungtuves vis dėlto išaiškėjo, pasklido paskalos po visą karalystę. Koks buvo karalienės Bonos įtūžis, kai ir ją pasiekė ši žinia! Motina buvo suplanavusi surasti sūnui tinkamą žmoną, kurios gyslomis tekėtų karališkosios giminės kraujas, ir kuri galėtų pagimdyti Jogailaičių dinastijos tęsėją. Jokiu būdu šių reikalavimų neatitiko pavaldinė Barbora. Juolab kad ji neturėjo su pirmuoju vyru vaikų, o be to, sklido gandai apie jos lengvą gyvenimo būdą. Tačiau, mirus tėvui Žygimantui Senajam, Žygimantas Augustas II, tapęs vieninteliu Lenkijos ir Lietuvos karaliumi, sumanė parsivežti Barborą

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

iš Vilniaus į Krokuvą, oficialiai pristatyti ją kaip savo žmoną ir vainikuoti karaliene. Tam aršiai priešinosi ne tik Bona, bet ir lenkų šlėktų seimas, tačiau jaunasis valdovas nenusileido, ir galop Barbora buvo karūnuota. Deja, jaunų karalių laimė netruko ilgai. Nepraėjus nė pusei metų Barbora mirė nuo nepagydomos ligos. Sielvarto apimtas Žygimantas Augustas, išpildydamas jos paskutinį norą, palaidojo ją Lietuvoje, Vilniuje.

Štai tokia nelaimingos meilės istorija, kuri ir po kone penkių šimtų metų vis dar gyva. Tai nuo amžių standartinis skirtingo luomo, statuso, socialinės padėties įsimylėjėlių likimo pavyzdys. Ką daryti, kai širdis pataria ką kita, nei protas? Išsigelbėjimas – pragmatizmas, tačiau dažniausia tokiu atveju laimi jausmai, už kuriuos, deja, tenka sumokėti labai didelę kainą.

Spektaklio pavadinimas „Kavalierius su pana“ – šiek tiek intriguojantis. Pradėjus Augustui ir Barborai susitikinėti, jis nebuvo jau kavalierius, bet Elžbietos Habsburgietės vyras, tuo tarpu Radvilaitė-Goštautienė buvo jau našlė. Be to, jųdviejų santykiai buvo laikomi mezaliansu – karalius susitikinėjo ir žadėjo vesti savo pavaldinę. Toks įvardijimas atskleidžia dvariškių, bajorijos ir plačios visuomenės pašaipią nuomonę apie šią porą. Kitų akyse jau subrendusių ir turinčių tam tikros patirties žmonių slapti susitikinėjimai – lyg kokių keliolikmečių šėliojimas. Abu savo luomuose, savo šalyse, turėjo tam tikrą poziciją, pareigas, privalėjo laikytis tam tikrų taisyklių. O jie – priešindamiesi visam pasauliui, pagauti aistros, elgėsi neatsakingai, vadovavosi tik jausmais.

Koncertas-spektaklis kaip prasidėjo, taip ir baigėsi repeticija. Ar tik pats gyvenimas nėra viena didelė repeticija? Daug ką darome pirmą kartą, daug ką kartojame. Tuos pačius sprendimus, elgseną, jausmus, net neįtardami, kopijuojame iš tėvų ir senelių. Ar išmokome savo vaidmenis, ar atsimename, ką reiktų pakeisti, kad su savo vaikais galėtume lengvai susikalbėti? Reiktų prisiminti, ir stengtis nekartoti tų klaidų, kurias patyrėme iš tėvų būdami vaikai, o atkartoti tai, kas buvo gera. Tačiau esame tik žmonės. Laikas apsuka ratą. Keičiasi santvarkos, valstybių teritorijos, karaliai, valdovai, aplinka. Nesikeičia tik jausmai, vertybės, laimės ir meilės troškimas, bet ir ta tamsesnė žmogaus prigimties pusė – ji taip pat glūdi mumyse ir retkarčiais parodo savo veidą. Stenkimės rinktis teisingai. Rinkimės tai, kas šviesu ir tikra.

„Jotvos“ koncerto-spektaklio tikslas – paminėti Motinos dieną. Ar vienintelė moteris, kuri šiame pasakojime turi vaikų, gali būti motinystės pavyzdys? Ar Bona Sforca buvo gera motina? Viena vertus – ji be galo mylėjo savo vienintelį sūnų (ne vienturtį, turėjo dar 4 dukras, kurioms tiek jausmų ir dėmesio neskyrė, bei dar vieną sūnų, kuris mirė dėl motinos neatsakingo poelgio ką tik gimęs). Žygimanto Augusto asmenyje Bona matė savo atvaizdą, naują valdymo pradžią. Ji troško jam garbės ir aukščiausios pagarbos, o antra

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

vertus – visai nepaisė to, ko nori jis pats. Gal galima būtų ją pateisinti tuo, kad tais laikais visiškai skirtingai buvo žiūrima į vaikų auklėjimą, į tėvų ir vaikų santykius. XVI amžiuje, ypač didikų šeimose, vaikai buvo gimdomi ne tam, kad juos mylėtų ir siektų jų laimės, bet tam, kad ateityje jie būtų didžiosios politikos dalis; ne paprasti žmonės, o viešpačiai. Vaikais tuomet buvo lyg prekiaujama: per vedybinius ryšius buvo sudaromi pelningi sandoriai. Karalienė vis dar norėjo kontroliuoti kiekvieną sūnaus žingsnį ir juo vadovauti. Galų gale, Bona neturėdama kitos išeities, įsileido į Krokuvą Barborą, tačiau nepriėmė jos ir nepripažino, o marčiai mirus – konfliktai tarp motinos ir sūnaus nė kiek nesušvelnėjo. Ji taip mylėjo, kad net nekentė. Karalienės, motinos Bonos Sforcos pavyzdys, tai perspėjimas ir pamoka mums, mamoms. Gimdome vaikus, auginam, mylim juos, rūpinamės ir stengiamės, kad jie nieko nestokotų. Teikiame jiems savo paramą, mokome gyvenimo, kaip mums atrodo – geriausia. Tačiau ateina laikas tas mūsų išpuoselėtas atžalas išleisti „iš lizdo“, duoti joms laisvę reikštis, bandyti, klysti, mokytis iš tų savo klaidų. Tai bus jų patirtis ir jų atsakomybė. Ar pakanka mums pasitikėjimo? Mes dažnai laukiame iš vaikų dėkingumo. Ar dėkingas buvo Žygimantas Augustas savo motinai Bonai Sforcai už tai, kad ji draudė jam tą savarankiškumą? Nebuvo apie tai nė žodžio. Galbūt tai ir yra kelrodis. Vaikai dėkingi būna už protingą tėvų meilę.

EPILOGAS

Žinoma, buvau sekmadienio koncerte-spektaklyje. Galiu pasakyti, kad visos „Jotvos“ repeticijos davė puikų rezultatą. Renginys yra vykęs, jeigu sukelia emocijų, jeigu žiūrovas išeina iš jo ir dar ilgai galvoja apie tai, ką matė ir girdėjo scenoje. Taip buvo ir šį kartą. Anksčiau pažiūrėjusi generalinę repeticiją, pasikalbėjusi su vadove Kornelija ir pasikausčiusi istorinėmis žiniomis, tiesiog pasinėriau į spektaklį ir labai giliai jį išgyvenau. Galima įvairiai vertinti pagrindinių herojų moralę, charakterius, elgesį. Tačiau nepaisant to, tragiškas jų likimas sukėlė užuojautą, supratingumą, empatiją ir privertė dar kartą apsvarstyti šią istoriją ir susimąstyti.

Spektaklis žavėjo profesionalumu ir įvairove: šoko net septynios šokėjų grupės (mažyliai, vaikai, mergaitės, jaunučiai, jauniai, merginos, jaunimas), pagrindinių herojų dialogai buvo surinkti pagal sukurtų apie Barborą Radvilaitę ir Žygimantą Augustą veikalų originalius tekstus*; dramos rimtumą praskaidrino du XVI a. dvaro juokdariai, kuriuos puikiai suvaidino Alvydas Severinas ir Mantas Marcinkevičius, o gyvenimiškos išminties galima buvo pasisemti iš Žygimanto Augusto mokytojo pono Tvardovskio, kurį vaidino Romas Senda, pasakojimų. Žiūrint į sceną, kurioje visi dalyviai buvo apsirengę stilizuotais epochos kostiumais**, papuoštą tam tikrais rekvizitais ir apgalvotai nustatytomis šviesomis***, tiesiog galima buvo panirti į Renesanso laikmetį. Visa tai sumąstė, sustygavo, prižiūrėjo ir įgyvendino šios iniciatyvos autorė – režisierė, choreografė, scenarijaus autorė, kostiumų ir scenografijos dailininkė – vadovė Kornelija Mauliūtė. Manau, projektas yra vertas dėmesio ir sveikintinas, jeigu rodomas Punsko lietuvių kultūros namuose per 3 dienas, kiekvieną dieną surinko pilną žiūrovų salę (įėjimas buvo mokamas).

Mano rašymo repeticija baigta. Tikiuosi, kad bent dalinai sugebėjau paaiškinti Skaitytojui, apie ką buvo šių metų „Jotvos“ choreografinio sambūrio Motinos dienos progai skirtas koncertas. Šiemet gėlių dalyvių mamytėms nebuvo. Vadovė paaiškino: „Brangiosios mamos, jūsų gėlės, jūsų puokštės yra štai čia, scenoje: jūsų vaikų šokis ir vaidyba – jums dovana“.

** Spektaklyje panaudoti tekstai iš: E. Malūko romano „Karalienė Barbora“, H. Auderska „Smok w herbie“, Juozo Grušo dramos „Barbora Radvilaitė“, tekstai iš miuziklo „Barboros Radvilaitės ir Žygimanto Augusto legenda“ – libretas Romo Lileikio. XVI a. nežinomo autoriaus giesmė apie šviesiausiojo karaliaus Žygimanto Augusto jungtuves. Spektaklyje panaudota muzika iš A. Cholinos miuziklo „Žygimanto Augusto ir Barboros Radvilaitės legenda“. Kompozitorius Kipras Mašanauskas.*

*** Kostiumus bei kostiumų detales sukūrė Marzena Krakowska ir Helena Pojawis.*

**** Scenografiją ir medžio darbus sukūrė Juozas Grigutis; už garsą ir šviesas, kompiuterinę grafiką atsakingas Robertas Slovikas.*

Etninių lietuviškų darželių augalai Punsko ir Seinų valsčių sodybose. Pristavonys

VILIJA SNIEŠKIENĖ, STASĖ DAPKŪNIENĖ, IRMA MACIULEVIČIENĖ

Radzevičiai sodyboje Pristavonių kaime gyveno nuo XIX a. vidurio. Ponia Aldona čia atėjo į marčias ir iki šiol labai rūpestingai prižiūri ir tvarko sodybą. Iš mūsų lankytų sodybų – tai viena iš gausiausia augalų rūšių sodyba. Čia suskaičiavome 146 rūšis (o veislių dar daugiau) dekoratyvinių, vaistinių ir prieskoninių augalų. Ponia Aldona didelėje sodybos teritorijoje suderina tiek tradicines lietuviškų darželių formas (ratas), tiek ir laisvojo stiliaus gėlynus (1 nuotr.), arba sodina gėles įvairiuose neįprastuose daiktuose: kelmuose, cementinėse gėlinėse, skulptūrose (2–3 nuotr.). Daugybė rūšių senųjų lietuviškų darželių augalų (žalioji rūta, darželinis jazminas, mėlynoji kurpelė, vaistinis smidras, daugiametė saulutė, paprastoji pakalnutė, darželinis jurginas, dailieji auskarėliai, vaistinė gelsvė, baltoji lelija, vaistinė melisa, armėninė žydrė, poetinis narcizas (4 nuotr.), puikusis ir vaistinis bijūnai, šluotelinis flioksas, kelių rūšių astrūnai, darželinė tulpė, rausvažiedis ir vaistinis skaisteniai, šiurpinis gvazdikas, didysis žioveinis, vaistinė medetka, kininis ratilis, darželinis šlamutis, gvazdikinis serentis ir kt.) auginami kartu su naujų, tik neseniai paplitusių rūšių gėlėmis ir dekoratyviniais krūmais: Fortūno ožekšniais, rododendrais ir viržiais; alstromerijomis, įvairiomis alūnėmis (5 nuotr.), stambiavaisėmis ir baltosiomis nakvišomis (6 nuotr.), gulsčiosiomis

Statės Dapkūnienės nuotr.

1. Laisvojo plano gėlynas

Statės Dapkūnienės nuotr.

2. Gėlės tradicinės lietuviškų darželių formos gėlyne – rate ir kelme

sanvitalijomis, cimžiedomis ir daug kitų. Nors gėlių žiedų pilna nuo ankstyvo pavasario (7 nuotr.) iki vėlyvo rudens (8 nuotr.), bet ponia Aldona vis suranda dar neaugintų augalų kataloguose, ir kasmet atsisiunčia jų. Net ir senoviškų gėlių, tokių kaip vaistinis skaistenis, čia auga trys ne visur paplitusios veislės (9 nuotr.). Sodyboje tarpsta tulpių, vilkdalgių ir sinavadų įdomios naujoviškos veislės. Nuo labai senų laikų darželių šeimininkės norėjo įsigyti vis naujų augalų, tų pačių tradicijų

3. Gėlinė – avis, kurioje susodintos gulsčioji sanvitalija, cimžieda, šliaužiančiosios tramažolės veislė „Variegata“

4. Tradicinė lietuviškų darželių gėlė – poetinis narcizas

5. Naujoviškos gėlės – spalvingais lapais alūnės

laikomasi ir dabar. Tik anksčiau augalais dalijosi kaimynės ar giminaitės iš netolimų kaimų, o dabar yra sąlygos augalus įsigyti iš pačių įvairiausių kraštų. Lenkijoje gerokai anksčiau negu Lietuvoje buvo galima įsigyti įvairesnių augalų, tiek įvežtų iš užsienio, tiek ir vietinės selekcijos, todėl gėlių mylėtojams savo sodybas papildyti naujų augalų nesunku. Dėl to poniai Aldonai ir gėlių vardus lengviau įsiminti ne lietuviškus, o lenkiškus.

Didelę šeimininkės meilę gėlėms ir kitiems dekoratyviesiems augalams rodo tai, kad jie auga visur – ne tik aplink namą, kieme, bet jų pilna ir sode tarp vaismedžių, gėlės auga darže kartu su daržovėmis, prieskoniniais augalais ir vaistažolėmis (10 nuotr.). Net laukinių augalų gana gausu tarp kultūrinių. Kai kurių rūšių vietinės floros augalai ar dėl grožio, ar kaip vaistiniai, kaimų darželiuose auginami nuo seno. Tai paprastosios pakalnutės, daugiametės saulutės, smiltyninės rugiaveidės, baltašaknės (11 nuotr.), stoginės šilropės. Šie augalai ir plinta dažniausiai iš vieno darželio į kitą, o ne parsinešami iš natūralių augimviečių. Bet ponios Aldonos gėlynuose auga ir nesėti, ir nesodinti, bet jai patikę ir neišravėti augalai: baltažiedės plukės, pavasariniai švitriešiai (12 nuotr.), paprastosios baltagalvės. Juk visi jie labai gražūs ir ypač tinka laisvo išplanavimo gėlynuose.

6. Baltoji nakviša

7. Pavasaris sodyboje

8. Rudenį žydi astrūnai ir jurginai

9. Vaistiniai skaisteniai

10. Vaistinė gelsvė su neužmirštuolėmis

11. Baltašaknės

12. Pavasarinis švitriešis

13. Straipsnio autorės su sodybos šeimininke p. Aldona

Velykinis sporto turnyras Marijampolėje

Vida Jolanta Stankevičienė

Marijampolės žmonių su negalia sporto klubo „Šešupė“ nariai, vadovaujami pirmininko Juozo Abramavičiaus, artėjant Velykoms surengė tradicinį velykinį turnyrą. Jame šaškių, šachmatų, žiedų mėtymo, smiginio ir sviedinukų mėtymo rungtyse marijampoliečiai varžėsi su kolegomis iš Kauno krašto neįgaliųjų klubo „Santaka“ ir Lenkijos Punsko neįgaliųjų klubo „Viltelė“ nariais.

Šventė vyko š. m. balandžio 18 d. „Viltelės“ klubo globotiniai jau daugelį metų dalyvauja tradiciniame velykiniame sporto turnyre Marijampolėje. Mielai nuvykome ir šį kartą. Šiame turnyre buvo apie 30 dalyvių, suskirstytų į 2 kategorijas: moterų ir vyrų. „Viltelės“ klubo globotiniai jau ne pirmą kartą parsivežė medalių ir taurių. Ši išvyka taip pat buvo sėkminga. Moterų kategorijoje sviedinukų mėtymą laimėjo: Danutė Aleksienė – I vietą, Elena Gasperavičienė – II vietą. Šaškių ir šachmatų varžybose I vietą laimėjo Petronė Dapkevičiūtė, III vietą – Birutė Knyzienė. Strėlyčių mėtymo III vieta atiteko Elenai Gasperavičienei. Žiedų mėtymo vyrų kategorijoje III vietą laimėjo Vitas Degutis. Esame dėkingi Punsko valsčiaus savivaldybei, kad parūpino transportą nuvažiuoti į šventę.

Neįgaliųjų sportas – veiksminga priemonė neįgaliųjų saviraiškai, stiprinant juos fiziškai, įgaunant socialinių ir savarankiškumo įgūdžių, gerinant jų gyvenimo kokybę. Manau, kad labai svarbi yra neįgaliųjų integracija. Jų bičiulystė duoda jiems patiems stiprumo, nes jie patys geriausiai žino, ką reiškia gyventi su negalia. Ir jeigu sveikas žmogus pabandytų bent vieną dieną praleisti vežimėlyje ar pavaikščioti užrištomis akimis ar surištomis rankomis, tada gal ir pajustų, suprastų su kokiomis problemomis susiduriama. Išmėginęs save skirtingose sporto šakose, pajutęs dalyvavimo sporte džiaugsmą, teigiamas emocijas, neįgalusis pradeda suvokti, kad jis gali gyventi naudingai, keičiasi jo požiūris į save kaip neįgalųjį. Kiekviena sporto šaka naudinga. Per rekreacinę veiklą gali būti formuojami savarankiško gyvenimo įgūdžiai. Labiausia džiugina tai, kad sportuojančių žmonių su negalia būryje yra tiek daug stiprybės, ryžto ir noro gyventi. Tokiems žmonėms reikia tiesiog sukurti palankias sąlygas, kad jie galėtų visko siekti patys. Gyvenimas turi prasmę, kai žmogus gali patirti ką nors nauja, kai ko nors laukia, viliasi, gali kurti.

Vidos Stankevičienės nuotr.

Turnyro dalyviai

Klemensas Jurkūnas – žmogus, palikęs ryškų pėdsaką Lenkijos lietuvių gyvenime

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Balandžio 24 d. savo žemiškąją kelionę baigė Žmogus, savo darbą, jėgas ir meilę skyręs Punsko ir Seinų kraštui bei jo žmonėms. Prisiminkime jo gyvenimo nuotrupas, nes ištisą gyvenimo istoriją būtų galėjęs papasakoti tik jis pats. Tačiau tai jau neįmanoma.

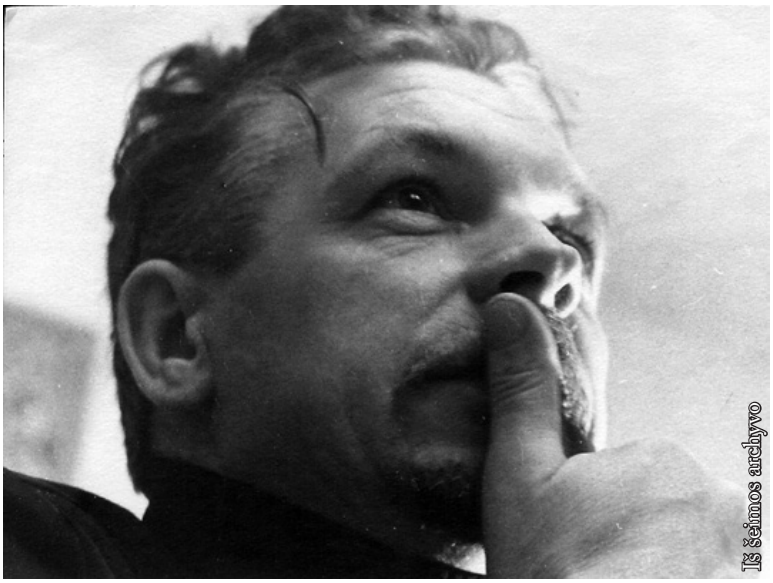
Iš šeimos archyvo

Klemensas Jurkūnas

TRUPUTIS BIOGRAFIJOS

1937 m. kovo 9 d. Vidugiriuose Jonui Jurkiūnui* ir Magdalenai Valinčiūtei gimė sūnus Klemensas. Motinai tai nebuvo pirmoji santuoka ir pirmasis vaikas. Pirmą kartą Magdalena ištekėjo už Grabliausko ir su juo susilaukė dukros Onos. Tačiau vyras išėjo į karą ir 1918 m., berods, Peterburge, žuvo. Po beveik 20 metų Grabliauskienė ištekėjo antrą kartą, su Jurkiūnu susilaukė trijų vaikų, tačiau du mirė dar visai maži. Užaugo tik Klemensas, tačiau, kai berniukui buvo aštuoneri, 1945 m. sausio 28 d. mirė tėvas. Sesuo Ona greitai ištekėjo už Kastanto Moliušio. Jiems gimė Birutė, Justinas ir Onutė. Taigi vyriausioji sesers Onos dukra Birutė Makauskienė vos 10 metų jaunesnė už dėdę Klemensą. Klemensas gyveno vienuose namuose su mama, seserim, jos vyru ir vaikais kaip viena šeima.

Iš šeimos archyvo

Klemansas ir Birutė Jurkūnai

Apie jo vaikystę šiandieną sunku ką nors daugiau papasakoti. Mažai jau ir likusių jo bendraamžių. Žinoma, kad mokėsi netoliese – Vidugirių mokykloje. Po to Seinų profesinėje mokykloje.

Dvejus metus tarnavo kariuomenėje Ščecineke, įgijo kapralo laipsnį. Dar visai jaunas būdamas išėjo dirbti į Dievetiškės dvarą, vėliau dirbo Vidugiriuose svetainėje. Tuo metu čia veikė vidugiriokų tautinių šokių grupė. Vaidinimus režisavo Kostas Sidaris. Klemensas dalyvavo ir šokių grupėje, ir vaidino.

Iš šeimos archyvo

Klemenso ir Birutės Jurkūnų vestuvės, 1963 m.

Kurį laiką jis dirbo Trumpalio kolūkyje, kur iš Vidugirių važiuodavo dviračiu, trumpai gyveno pas Valinčius Kalinave.

Iš čia perėjo dirbti į Smalėnus, apie 1962 m. pas vietos gyventojus nuomojo kambarį. O nuo 1963 m. rugpjūčio 3 d., kai susituokė su Birute Krakauskaite iš Raistinių, apsigyveno Smalėnų agronominėje. Dirbo agronomu. Smalėnuose jiems gimė vaikai Valdas ir Aldutė. Tuo metu Klemensas neakivaizdiniu būdu mokėsi technikume Balstogėje, kurį baigė 1967 m., ir tuoj pradėjo studijas Žemės ūkio akademijoje Varšuvoje. Studijas baigė inžinieriaus laipsniu.

Kai 1973 m. panaikino seniūnijų tarybas, Klemensas pradėjo dirbti Punsko valsčiuje. Buvo žemės ūkio skyriaus vedėjas. „Dar dvejus metus važinėjome iš Smalėnų į Punską, o nuo 1975 m. čia ir apsigyvenome agronominėje, – pasakoja žmona Birutė. – Pradėjome statyti ir 1980 m. įsikėlėme į savo dar neišbaigtą namą."

Jurkūnai taip ir liko gyventi Punske savo statytame name. Asmeniniame gyvenime daug pokyčių lyg ir nebuvo. Vaikai užaugo, sukūrė šeimas. Išsilakstė, kas sau – dukra įsikūrė Varšuvoje, sūnus Augustave. Klemensas susilaukė anūko ir anūkės. Punske pasiliko gyventi dviese su žmona. Gražiai sutarė, 2013 m. šauniai atšventė 50-ąjį bendro gyvenimo jubiliejų. Turėjo šunelį. Kaimynas rado pamestinukę vargšelę, tai Jurkūnai ją priglaudė. Dviese su žmona sėjo daržus, augino gėles. Visur abu iki paskutiniųjų š. m. balandžio dienų...

Vandentiekis ir kiti darbai

Būdamas valsčiaus Žemės ūkio skyriaus vedėjas buvo atsakingas už daug darbų. Matė, kad valsčiaus ūkininkai vargsta su savo šuliniais, kad būna laikotarpių, kad pritrūksta jiems vandens, kad tai labai apsunkina ūkininkavimą, nes kartais turi važiuoti į artimiausią ežerą parsivežti vandens gyvuliams pagirdyti ar daržams palaistyti, apie 1984 m. sumanė visame valsčiuje nutiesti vandentiekį.

Tai buvo labai didelis iššūkis, kadangi tais laikais nebuvo galima laisvai įsigyti įvairių medžiagų, kaip dabar, o reikėjo ieškoti po visą Lenkiją, kartais reikėjo važiuoti į kitą jos galą įsigyti ko reikia. Vandentiekis pakeitė ne vieno ūkininko gyvenimą, visiems pasibaigė problemos su vandeniu, beveik 100 proc. valsčiaus gyventojų dabar vandeniu aprūpinami iš giluminių šulinių atitekančiu vandentiekiu. Tai Klemenso Jurkūno dėka.

„Klemensas toks buvo, kad kai pradėdavo ką daryti, stengėsi, kad išeitų kuo geriausiai," – prisimena žmona Birutė. Jam pasisekė įgyvendinti vandentiekio projektą Punsko valsčiuje. Šitai jis ir laikė pačiu svarbiausiu ir didžiausiu savo gyvenimo darbu. Jam iš tikrųjų rūpėjo šio krašto žmonės – norėjo palengvinti jų gyvenimą."

Iš šeimos archyvo

Dukros Aldutės pirmoji komunija, 1975 m.

Iš šeimos archyvo

Vidugirių šokėjai, iš jų ir Klemansas Jurkūnas

Tačiau anaiptol tai ne viskas, ką Klemensas Jurkūnas yra padaręs šiam kraštui, ypač Punsko valsčiui. Jo sumanymas – sveikatingumo takas aplink ežerą. Projektas irgi pasisekė – pati atsimenu, kaip per fizinio lavinimo pamokas bėgiodavome aplink ežerą, o pakeliui laukdavo mūsų kliūtys – skersiniai, ant kurių reikėdavo mankštintis. Tik vėliau kai kurie sklypų, esančių prie ežero savininkai, nenorėjo užleisti savo žemės sportuotojams.

Klemensas prisidėjo ir tiesiant telefono liniją per Punsko valsčių (žinia, kad Punsko valsčius buvo vienas pirmųjų telefonizuotų valsčių Lenkijoje). Priklausė Punsko lietuvių kultūros namų statybos komitetui, statant Punsko ambulatoriją Klemensas Jurkūnas buvo visuomeninio statybos komiteto pirmininkas.

Pakalbinau buvusią Klemenso Jurkūno bendradarbę, dirbusią Žemės ūkio tarnybos skyriuje, Onutę Krakauskienę, kad pasidalintų prisiminimais apie savo viršininką.

„Klemensas buvo labai geras vadovas. Geras žmogus. Turėjo daug kantrybės ir visados buvo taktiškas, net ir tada, jei kas nelabai jam patikdavo mūsų elgesy ar darbe. Niekad neužsipuldavo darbuotojų, stengdavosi viską ramiai išsiaiškinti. Visada mus užtardavo. Jeigu reikėdavo, gindavo, stengdavosi, kad ir atlyginimus gerus turėtum. Kiekvienas vadovas galėjo pasistengti dėl darbuotojų. O jam tai buvo svarbu. Jeigu išsiskirdavo mūsų nuomonės kokiu nors klausimu, diskutuodavom, bet niekados jis nesupykdavo, nepakeldavo balso. Gerbė kiekvieną žmogų.

Sename pastate buvo mūsų Žemės ūkio skyrius, metrikacijos biuras ir komunalinis skyrius. Mes ten buvom kaip viena šeima, dirbom be streso. Tai pats geriausias mano darbo laikotarpis.“ – pasakoja pašnekovė. Dar priduria: „Manau, nesuklysiu sakydama, kad visi darbuotojai Klemensą gerbė.“

Anot Onutės Krakauskienės, jis nesidomėjo gandais, ypač tokiais, kurie gimdavo iš pavydo.

Jeigu reikėtų savo vadovą vienu sakiniu apibūdinti, ji pasakytų: „Darbštus, nebijantis naujų iššūkių, taktiškas, stengėsi neįžeisti kito žmogaus.“

Klemensas Jurkūnas nuo 1990 m. iki 1994-ųjų pabaigos buvo Punsko valsčiaus viršaičio pavaduotojas.

Pensija, protesto komitetas, Lenkijos lietuvių bendruomenė

1995 m. gegužės 25 d. Klemensas Jurkūnas išėjo į pensiją. Vis dėlto pensija jam nebuvo pasitraukimas nuo bent kokios veiklos. Keletą metų pailsėjęs sugrįžo į labai aktyvią veiklą. Pasieniečiams užėmus ambulatorijos pastatą, kurios statybos komiteto pirmininkas buvo Klemensas Jurkūnas, tapo protesto komiteto pirmininku. Reikia pabrėžti, kad ne šiaip sau pirmininkas, o labai aktyvus. Ir jei atrodė, kad jis tylenis, ramaus būdo žmogus, bus nuolankus, anaiptol, Klemensas Jurkūnas pasižymėjo ne tik drąsa, bet ir ryžtingumu. Labai aktyviai

Iš šeimos archyvo

LR prezidentas Valdas Adamkus ir LLB Tarybos pirmininkas Klemensas Jurkūnas

Iš redakcijos archyvo

2008 m. LLB suvažiavimas

gynė ambulatoriją, bet reikia pripažinti, kad ne tik pastato užėmimas buvo jo pasipriešinimo pagrindas. Jam svarbu buvo šio krašto lietuvių bendruomenės likimas, nesutiko su tuo, kad dirbtinai, mechaniškai būtų keičiama šio krašto tautinė sudėtis. Protesto laikotarpiu, kuris užsitęsė bent porą metų, rašė raštus, rengė mitingus, susitikinėjo su įvairiais politikais, rašė straipsnius, bendravo su žurnalistais. Labai įsitraukė į šią veiklą. Dar po kelerių metų Jurkūnas surinko visą medžiagą, susijusią su užkardos Punske kūrimu, surišo ir išleido trimis egzemplioriais: vieną padovanojo Punsko valsčiaus viršaičiui, vieną man, tuometei Lenkijos lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkei, ir vieną pasiliko sau. Tai daugiau kaip 1000 puslapių dokumentų ir spaudos iškarpų rinkinys, kruopščiai atrinktas, sutvarkytas, gerai apmąstytas ir surištas. Tai istorikų darbui tikras turtas.

Pasibaigus pasienio užkardos istorijai Klemensas nepasitraukė, aktyviai įsijungė į Lenkijos lietuvių bendruomenės veiklą, buvo išrinktas LLB tarybos pirmininku.

VIETOJ PABAIGOS

Klemensas Jurkūnas buvo labai turtingas žmogus. Kai turi svarbių dalykų, kurie nematuojami pinigais – tuo turtingesnis esi. Nes jų niekas neatims. O Klemensui daug dalykų buvo svarbu.

Vietoj pabaigos pateikiu keletą sakinių iš kalbos, kurią sakiau per laidotuves balandžio 26 d. Punsko bažnyčioje.

„Šiandieną išlydime garbingą Punsko krašto žmogų, principingą lietuvį, daug jėgų atidavusį tam, kad šis kraštas klestėtų, o jame stiprėtų ir augtų čia gyvenanti lietuvių bendruomenė. Klemensas Jurkūnas nebuvo gražbyliautojas oratorius, nesakydavo įsimintinų kalbų. Ne, jis savo išpažįstamas vertybes liudijo atliktais darbais, ne kalbomis. Klemensą Jurkūną jaudino visi lietuvių bendruomenės gyvenimo aspektai. Jo darbo patirtis pravertė kuriant Seinuose lietuvių „Žiburio“ mokyklą, visur kur galėdavo, padėdavo. Rūpinosi dėl 2005 m. Berznyko kapinėse atsiradusio lietuvius žeidžiančio Panerių paminklo. 2006 m. Klemensas Jurkūnas buvo apdovanotas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ medaliu.

Visą gyvenimą išliko ištikimas savo krašto žmonėms ir Lietuvai. Lenkiame žemai galvą prieš Jus, gerbiamas Klemensai.“

** Šios pavardės rašyba įvairuoja: manytina, kad originaliai reikėtų rašyti Jurkiūnas, tačiau Klemenso ir jo šeimos dokumentuose nusistovėjo rašyba Jurkūnas (Jurkun) be minkštinimo ženklo, tačiau tradiciškai vis dar visi vadina Jurkiūnais, todėl straipsnyje Klemenso ir jo šeimos pavardę rašau Jurkūnas pagal dokumentus, o jo tėvo – Jurkiūnas.*

Iš redakcijos archyvo

2005 m. po LLB suvažiavimo

MINTYS MAMOS RANKŠLUOSČIUI

Tau padėkot leiski,
O rankšluosti lino,
Namų darbo staklėmis austas
Atgulusios į kapų smėlį Mamos,
Kurios triūso pėdsakas ryškiai įspaustas
Ne sykį nuo gaidgystės lig vėlumos.
(Per savo vestuvę
Ji tokius dalino
Pulkeliui kviestinių).
Esi tu man turtas brangiausias,
Šluostąs praustą veidą švelniausiai!

Deja, turbūt niekas nežino,
Kad ant stovo aš užsikoręs –
Žiūrėjau, kaip laksto šaudyklė
Kairėn – dešinėn rankon mikliai,
Audėjai taip ritmiškai minant pakojas.
Mačiau: pievon jau lingavai rietime,
Balai ten dienų plačiame kaitrume,
Kol išsiuvinėtas vertybe tapai
Ir prieglobstį kraitinėj skrynioj radai. –
Tarnauk, numylėtas bičiuli, ilgai,
Kai nesėjami – tautos auksas – linai...
Tradicijoms tęsti būk terpė tikra,
Kad graso joms modernizmo banga.

Mokyt. Jeronimas Šalčiūnas

Neliūdėkit, Mamyte, kad galva Jums žydi baltai.
Žinot, kad mes Jus mylim labai.
Jūs širdis bus mums jauna visados,
Ir pilna visiems meilės stiprios.

Keturis Jūs mus užauginot,
Sunkiose valandose mus raminot,
Daug ašarų dėl mūs išliejot,
Glaudėt, guodėt ir gailėjot.

Ši gegužės 12 diena – Jūs gimimo diena –
Tebūna džiaugsmo ir ramumo pilna.
Būkit sveika, Mama, visada,
Ir džiaukitės kiekviena diena.

Linkim stiprių, sveikų gyvenimo metų,
Kad jau niekada per Jūs veidą ašara neriedėtų,
Kad saulutė Jums šviestų šiltai,
O jūs brangi, Mamyte, dar gyventumėte ilgai.

Galva Jums skauda nuo bėdų.
Jūs rankos pavargę nuo darbų.
Didžiausias mūs turtas, Mamyte, esi.
Kad Jus mes turim, džiaugiamės visi.

Linksmi anūkučių veidukai
Jums dienas nušvies,
Džiaukitės šiandiena,
Neliūdėkit praeities.

Kas praėjo, jau nebegrąžinsit,
Ar Jūs verksit, ar Dievo prašysit.
Tad prašom nusiraminkit,
Ir tik gerus laikus prisiminkit.

Priimkit gelių puokštę nuo mūs,
Bet gražiausias joj žiedas esat Jūs.
Pamerksim šį žiedą žydram vandeny
Ir amžinai jį turėsim savo širdy.

Brangią Mamytę
Nataliją Balkuvienę su 80-uoju gimtadieniu sveikina

Vaikai, anūkai ir artimieji

PAPILDYMAS

„Aušros“ 6-tame numeryje skelbtame straipsnyje „***Suvalkų Trikampio žmonės, radę amžiną jį poilsį lietuvių kapinėse Kanadoje***“ per neapdairumą praleidau vieną asmenį. Valdas Bancevičius, kilęs iš Punsko parapijos, palaidotas 2015 m. vasarą. Velionis būdamas mažas vaikas su tėvais atvyko į Kanadą 1988 m.

Vytautas Pečiulis

Lietuvos žiniasklaida

2019 04 17–05 07

Šalyje jau vyko rinkimai į savivaldybių tarybas, dar laukia prezidento ir Lietuvos atstovų į Europos Parlamentą (EP) rinkimai bei referendumai dėl Konstitucijos 12 ir 55 straipsnių pakeitimo, pasakius kitaip, dėl dvigubos pilietybės ir Seimo narių skaičiaus mažinimo.

Greičiausiai – gegužės 12 d. – vyks pirmasis šalies vadovo rinkimų turas bei referendumai. Antrasis prezidento rinkimų turas, jei prireiktų, taip pat rinkimai į EP numatyti gegužės 26 d.

Žiniasklaida, politologai ir politikai daugiausiai dėmesio šiuo metu skyrė prezidento rinkimams. Kandidatai dalyvauja televizijos, radijo laidose, skelbiami apklausų rezultatai. Tiesa, vienos jų dažnokai nemažai skiriasi nuo kitų (pavyzdžiui, tos, kurias atlieka visuomenės nuomonės tyrimo įstaigos, nuo piliečių apklausų naujienų portaluose: vienur premjeras Saulius Skvernelis – trečias, kitur – penktas, nuo pirmaujančiųjų atsiliekantis kelis kartus). Vis dėlto jau ilgokai nesikeičia dviejų kandidatų – Ingridos Šimonytės ir Gitano Nausėdos – ryškus atotrūkis nuo trečioje vietoje esančių politikų. Tačiau kai kurie politologai ir sociologai teigia, jog tas jų aiškus pranašumas dar tikrai negarantuoja, kad būtent jie pateks į antrąjį rinkimų turą, jei jo prireiktų. O kad prireiks, tuo abejojančių politikos specialistų neteko girdėti.

LRT televizija kandidatams surengė kassavaitinę debatų laidą, kurioje jie atsakinėjo į laidos vedėjų klausimus kokia nors tema. Diskusijų nacionalinėje televizijoje prieš rinkimus buvę ne kartą, tačiau kad laidos dalyviai taip sutartinai būtų nepatenkinti laidos vedėjų darbu, nėra nutikę. Trečioje diskusijų laidoje, skirtoje korupcijai, kandidatas Arvydas Juozaitis nusprendė pasitraukti iš debatų nė neįpusėjus eterio laikui. Jis piktinosi, kad esą daugiausia žiniasklaidos dėmesio gauna vos keli kandidatai, o daugiau nei pusė neva lieka šešėlyje. „Mes abu kartu nunešame dokumentus į Vyriausiąją rinkimų komisiją tą pačią minutę, Nausėdą rodo dvigubai daugiau, – piktinosi A. Juozaitis. – Nors tą valandą susilaikykite, gerbiamieji, turėkite saiko jausmą ir gėdos. <...> Korupcija – ne tik papirkimas, tai ir gadinimas. Ir jūs gadinate žmonių nuotaiką. Apskritai, man trūko kantrybė, kai prieš Velykas paleido Lietuvos nacionalinis transliuotojas klipą su keturiomis baisingomis klaidomis, kad aš komitetą į Europos Sąjungą siunčiu, ko seniai nebėra. Dabar žmoną puola. Aš ginsiu iki paskutiniųjų šeimą“, – A. Juozaičio žodžius perteikė portalas delfi.lt.

Kaip rašė Lietuvos naujienų agentūra ELTA, A. Juozaitį palaikė ir kai kurie kiti kandidatai. Valentinas Mazuronis, Naglis Puteikis, Valdemaras Tomaševskis sako taip pat stokojantys žiniasklaidos dėmesio rinkimų metu, tad palaiko A. Juozaičio išsakytą kritiką nacionaliniam transliuotojui. Jų teigimu, vadinamosios „antrosios lygos“ kandidatams iš tiesų yra skiriama mažiau dėmesio. Anot europarlamentaro V. Mazuronio, rinkimų kampanija vyksta „akivaizdžiai režisuotai, išskiriant tris kandidatus ir įvardijant juos lyderiais“. Tačiau kandidatai prieštaringai vertina A. Juozaičio sprendimą išeiti iš LRT debatų šiems nepasibaigus. Jų teigimu, kandidatas į prezidentus turėtų būti stipresnis ir atkaklesnis. Tai ne pirmas kandidatų nepasitenkinimo laidos vedėjais atvejis.

Kaip rašė lrytas.lt, kiek anksčiau Seimo narys Mindaugas Puidokas kreipėsi į LRT vadovybę prašydamas, kad agitacines Prezidento rinkimų laidas vestų kitas laidų vedėjas. Anot Seimo nario, „galėtų kilti pagrįstų įtarimų dėl galimo laidų vedėjo Edmundo Jakilaičio šališkumo dėl jo galimų ryšių su S. Skvernelio buvusiu ar esamu neformaliu įtakingu konsultantu Dariumi Gudeliu, apie ką ne kartą rašė žiniasklaida“. M. Puidokas mano, kad „prezidento rinkimų debatai yra per rimta tema, kad juos užtemdytų bet koks šešėlis, ir yra įsitikinęs, kad pačioje LRT yra kompetentingų žurnalistų, galinčių moderuoti tokias laidas“.

Nepasitenkinimą tuo, kaip vyksta rinkimų kova, išreiškė ir vienas iš apklausų lyderių buvęs bankininkas G. Nausėda. Tiesa, jį suglumino ne televizija, o Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ apklausų rezultatai, kurie rodė, kad jį, ilgai buvusį pirmoje reitingo vietoje, aplenkė buvusi finansų ministrė ir rimčiausia konkurentė I. Šimonytė.

„Lyderio poziciją reitinguose praradęs G. Nausėda „paslydo“ socialinių tinklų ir emocijų pinklėse“. Taip pavadintame straipsnyje lrytas.lt rašė: „Reaguodamas į situaciją ir prarastas lyderio pozicijas, savo „Facebook“ paskyroje pretendentas į prezidento postą G. Nausėda pasidalijo žinute, kurioje stebėjosi „į kalną kopiančiais“ I. Šimonytės reitingais ir neslėpė nepasitikėjimo reitingus skaičiuojančiomis kompanijomis“. „Po to, kai Vladas Gaidys (visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro vadovas – red. past.) 2019 m. sausio mėnesį „neteisingai“ apskaičiavo konservatorių kandidatės į prezidentus I. Šimonytės reitingą, nublokšdamas ją į trečiąją vietą po S. Skvernelio, TS-LKD (Tėvynės Sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai – red. past.) užsiėmė reikalais ne juokais. Nuo to laiko jų kandidatės

reitingai kopia tik į kalną. Kadangi neturiu jokio tampraus ryšio su reitingų kompanijomis, dabar jau nepasisekė man – maniškiai pastaruosius du mėnesius dramatiškai užlinko. Kas, beje, atrodo keista, nes kitos sociologinių apklausų bendrovės „Spinter“ ir „Baltijos tyrimai“ neleidžia suabejoti mano lyderyste. Bet ką aš čia apie tokias smulkmenas, kai reikia džiaugtis atbudusia šv. Velykų dvasia! Tiesiog palieku sau teisę paskambinti p. V. Gaidžiui gegužės 12 d. ir paklausti, kodėl ir šį sykį nesuveikė metodika...“, – rašė G. Nausėda. Tiesa, vėliau šį įrašą pretendentas iš savo feisbuko ištrynė.

Po kelių dienų dalyvaudamas portalo alfa.lt tiesioginėje transliacijoje G. Nausėda teigė, kad, jo žiniomis, konkurentai ir konkurentus palaikančios partijos galimai siekia paveikti reitingus. „Kiek žinau, tikrai su tam tikromis sociologinėmis bendrovėmis yra bendraujama telefonais, klausinėjama, kodėl čia tokie ar kitokie rezultatai atsirado, ypač tuomet, kai atskiroms partijoms nepatinka tie rezultatai. <...> Mano atveju aš niekada, ranką prie širdies pridėjęs galiu pasakyti, nesu skambinęs, domėjęsis ar kažkaip kitaip mėginęs tiesiogiai susisiekti. <...> Be jokios abejonės tokie žaidimai vyksta. Nemanau, kad čia kažkas tokio panašaus į juodąsias technologijas. Nėra čia juodosios technologijos, na, nebent tie rezultatai iš tikrųjų yra iškraipyti. Bet ar rezultatai yra iškraipyti, įsitikinsime rinkimų dieną. <...> Palikime šituos reitingus ir apklausas sociologams ir tiesiog susitelkime į tuos darbus, dėl kurių čia esame“, – transliacijos metu kalbėjo kandidatas.

Vasario mėnesį Lietuvoje įvyko precedento neturintis įvykis – dėl įtarimų pažeidus įstatymus Generalinės prokuratūros ir Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT) iniciatyva buvo suimta ne viena dešimtis teisėjų ir advokatų. Tada visuomenė už tai gyrė ir STT, ir Generalinę prokuratūrą bei jos vadovą Evaldą Pašilį. Pagyrų negailėjo ir prezidentė Dalia Grybauskaitė. Tačiau pasirodo, kad ir pačioje Generalinėje prokuratūroje ne vienus metus vyko tai, ką institucijoje, prižiūrinčioje, kaip kiti laikosi įstatymų, sunku įsivaizduoti.

Apie tai kelių rašinių cikle rašė „Lietuvos rytas“. O čia daugiausia kaltinimų dėl prokuratūroje klestinčio nepotizmo ir net fabrikuojamų bylų teko būtent generaliniam prokurorui E. Pašiliui. „Prokurorai prabilo apie užsakytas bylas, susidorojimus ir nešvarius politikų žaidimus“. Taip pavadintame straipsnyje žurnalistė Rasa Karmazaitė rašė: „Paprastai nekalbūs prokurorai žurnalistei atskleidė naujų skandalingų faktų, kam parankus kišeninis generalinis prokuroras ir kaip aukščiausi politikai kišosi į bylų tyrimus“. „Mus pavertė baudžiauninkais. Pastaruosius metus mūsų šalyje vykdomas teisingumas nedaug kuo skyrėsi nuo padėties Rusijoje“, – šokiravo prokurorai. Jiems skaudu matyti, kaip smarkiai teisėsaugoje susijaukė vertybės, kaip politikai manipuliuoja bylomis. „Mano dukra nori išvykti iš Lietuvos. Žmonės bėga iš gimtinės ne todėl, kad nėra teisingumo. Jie bėga, nes valdžia į žmones žiūri kaip į vergus. Jeigu aukšti politikai nesikištų į bylas, jei turėtume stiprų nepriklausomą generalinį prokurorą, tiek daug žmonių nebūtų išvykę. Aukšti politikai pasijuto dievybėmis. Jie kapoja galvas, kad žinotume savo vietą. Jie baudžia arba papirkinėja. Bet mes – ne vergai! Prancūzai sugeba teisti savo prezidentą, o mūsų šalyje dar gajus sovietinis palikimas, aukšti politikai veda šalį Rytų kryptimi“, – kalbėjo Vilniaus apygardos prokuratūros 1-ojo baudžiamojo persekiojimo skyriaus vyriausiasis prokuroras Julius Rėksnys.

<...> Su žurnaliste susitikę skirtingų miestų prokurorai prabilo ir apie triukšmingas, bet galiausiai subliūkštančias bylas. Tokių itin padaugėjo. Dalį jų pareigūnai vadina užsakomosiomis. Neretai tokios bylos pradedamos viešais sulaikymais, kuriuose dalyvauja Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT) agentai. Prokurorai tarpusavyje šią tarnyba vadina PUT (politinių užsakymų tarnyba). „Lietuvos ryto“ pašnekovai atkreipė dėmesį į triukšmingą teisėjų ir advokatų sulaikymą šių metų vasario mėnesį. Teisme laisvai vaikštinėjo kontrabandininkų karaliumi tituluojamas Vilius Karalius, o garbaus amžiaus teisėjai ir advokatai buvo vedami surakinti kaip pavojingi recidyvistai. Kartais vienam naujienų portalui specialiai būna nutekinama informacija apie būsimą žinomo asmens sulaikymą, nors tai yra neteisėta ir nevyksta jokioje kitoje Europos Sąjungos valstybėje. „Tai yra raganų medžioklė, asmuo atiduodamas nuteisti miniai. Toks teisingumas – iškreiptas“, – kalbėjo didelę patirtį turintys prokurorai.

<...> Vilniaus apygardos prokuratūros 1-ojo baudžiamojo persekiojimo skyriaus vadovas J. Rėksnys svarstė, kad tokie šou elementai, informacijos nutekinimas parodo, kad į teisėsaugos darbą kišasi politikai. „Kai kam iš politikų tokie šou patinka, kitaip būtų išsiaiškinta, kas nutekino informaciją. Taip pasiekiamas trumpalaikis efektas, nes dalis visuomenės krykštauja. Tačiau toks požiūris į žmogų ir į teisingumą parodo mūsų valstybės vadovų, atsakingų už aukščiausių teisėsaugos pareigūnų paskyrimą, žemą lygį. Mūsų šalyje žmonės per pastaruosius metus nuteisiami iš anksto, net nesulaukę teismo. Nemažai tų žmonių jau išteisinti, bet ar nors vieno jų atsiprašyta?“ – klausė prokuroras J. Rėksnys.

Dėl buvusio Punsko ambulatorijos visuomeninio statybos komiteto pirmininko ***Klemenso Jurkūno*** mirties nuoširdžią užuojautą Jo šeimai reiškia

Punsko ambulatorijos darbuotojai